

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo »Gorice«. Oglasi se računijo po peti vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin, 2-krat po 10 vin, 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska »Narodna tiskarna« (odgov. J. Marušič).

Izredni občni zbor „Sloge“ v Št. Petru.

Kakor je bilo naznanjeno, vršil se je v nedeljo popoldne v Št. Petru pri Gorici izredni javni občni zbor političnega društva „Sloga“, katerega glavni namen je bil protestovati proti dogodkom na Hrvaškem, oziroma proti nezakonitostim, katere so pripravile naše brate do obupa tako, da je njih duša vskipela, da jim je pošla potrpežljivost, da si zdaj z dejanji, kakoršna se gode na Hrvaškem, hočejo priboriti svoje v nagodbi z Ogrsko zajamčene, a po dose- danjem banu Khuen Hedervary-ju tep- tane pravice. Ta shod se je imel vršiti na dvorišču „Kmetijske zadruge“ v Št. Petru pri Gorici. V ta namen bilo je tudi dvorišče dostojno vrejeno in plapo- lale so tam mnoge slovenske tribojnice s črnimi trakovi. Tudi je bil pripravljen v ta namen poseben oder, a žal, vse to zastoj, kajti celo popoldne lilo je ne- prestano in tako hudo, da o zborovanju na prostem ni bilo niti misliti in da smo se prav čudili, da smo vkljub vsemu dežju našli toliko ljudi, ki so prišli ure in ure daleč v Št. Peter, da se udeležijo te manifestacije za brate Hrvate, ter da pokažejo, da se čutijo popolnoma soli- darni z bratskim narodom hrvaškim, ka- terega je kruta sila prignala do tega, da si hoče zdaj celo s prelivanjem krvi priboriti to, kar mu je bilo zakonito za- jamčeno, a kar se mu odteguje. Da ne bi bilo dežja, brojila bi množica, ki bi se udeležila shoda v Št. Petru, na tisoče, tako pa nas je zborovalo le toliko, ko- likor nas je moglo stati v sicer prostorni dvorani „Kmetijske zadruge“, drugi so se pa morali odstraniti, a največ ostalo jih je doma, ker niso niti mislili na to, da bi se pri vsem slabem vremenu vendarle obdrževali shod. Navzlic vsemu temu to- rej zbralo se nas je v zgoraj omenjeni dvorani kakih 700 oseb, ljudi vseh slo- jev našega slovenskega ljudstva. Pred- sednik društva „Sloga“, državni in de- želni poslanec dr. Ant. Gregorič, otvoril je zborovanje, pozdravil vse navzoče, ter predstavi vladnega zastopnika v osebi g. okrajnega nadkomisarja Polley-a. Rekel je, da je ta občni zbor „Sloge“ izreden, ker so izredne tudi okoliščine, ki so na- potile predsedništvo, da ga je sklicalo. Izredni da so namreč dogodki na Hr- vatskem, tam, kjer bivajo naši krvni bratje

Hrvatje in o teh izrednih dogodkih ho- čemo tudi mi in moramo goriški Slovenci izreči svoje mnenje. Kot govornik o do- godkih na Hrvaškem pa se je prijavil predsedništvu g. dr. Francišek Pavletič, odvetnik v Gorici, in njemu poda pred- sednik tudi besedo.

Gospod dr. Pavletič govoril pa je približno tako-le :

Dragi rojaki! Izmed vseh dogodkov, ki so se dogodili zadnji čas na Hrvaškem, se mi je najbolj vtisnil v spomin dogodek v Podsusedu, kateri dogodek ilustrira po- ložaj na Hrvaškem. V Podsusedu vzdig- nili so se kmetje za pravice. Proti kmetom poslali so orožnike. Jeden orožnik je po- meril v gručo. Kar stopi kmet predenj, razgali prsa ter reče : „Tu notri je hr- vatsko srce, ako imaš pogum, vstreljaj“. Počil je strel, kmet je padel.

Kako je moglo priti do takih od- nošajev. Vse kar se godi se godi iz vzrokov in tudi ti dogodki na Hrvaškem imajo svoje vzroke. A še popreje moramo od- govoriti onim, ki trde, da Slovenci se nimajo brigati za hrvaške dogodke, da smo upravičeni baviti se z njimi. Mi namreč odklanjamo načelo sebičnega in- dividualizma, po katerem naj se vsak človek briga le za se. Toda vse človeštvo je ena družina, in človek se zanima za to, kar se godi drugim. Mi pa smo tudi Slovani, in kot taki najbolj sorodni hr- vatskemu plemenu. Sosedje smo, ker imamo velik del skupne zgodovine. Ko so Turki ropali, postavili so se Hrvatje in Slovenci skupno v bran. Naravno je, da se je iz te skupnosti izcimila vez.

Združeni pa smo tudi s Hrvati pod žezlom habsburške dinastije.

Sicer pa imamo še drug vzrok. S Hrvaškega namreč prihajajo različne zahteve in želje do oblasti v naši državni polovici, katerim se tudi vstreza. Po- licijski agentje hodijo po naših mestih in stikajo za banu neljubimi osebami, vršile so se preiskave po ljubljanskih tiskarnah, iz Ljubljane so poslali vojake na Hr- vatsko, policija je aretirala dr. Pegana, misleč, da je hrvaški časnikar Hinko Sirovatka itd.

To so pač zadostni razlogi, da se zanimljemo za dogodke na Hrvaškem.

Kaj pa je povzročilo dogodke na Hrvaškem?

Hrvaški narod ima slavno zgodo- vino, ki ni sicer na čelu evropske omike,

ker je omiko zaviral Turek. Hrvatje so se svojo srčno krvjo pojili bojišča v bran zapadne kulture, se svojimi prsi odbivali naval barbarov — Turkov. Toda kjerkoli je na bojišču plul habsburški prapor, stal je Hrvat v brambo in prelivaj zanj srčno kri. Spominjam le 30 letne vojske, bojex Marije Terezije s pruskim Friderikom, bojex s Francozi, sosebno Napoleonom. Spominjam vas leta 1848. in slavnega bana Jelačića (živio Jelačić.)

Da se je Avstrija razvila in vzdr- žala, je v velikem delu omogočila zve- stoba Hrvatov in njihove žrtve.

Toda kako plačilo so prejeli? Res, dala se je Hrvatom l. 1868. nagodba z Ogrsko, ki jim zagotavlja samostalnost in narodni obstoj. Toda, čujte, niti nagodba, niti naravne pravice, niti načela, ki so splošno priznana, se niso izpolnjevala. Rušila se je pod raznimi bani in posebno pod zadnjim banom Khuenom nagodba, in posebno pod sedanjim banom rušile so se vse ustavne pravice, rušena so na- čela civilizovane državne uprave. Niti trije odstotki prebivalstva nimajo volilne pravice, med temi je polovica uradnikov. A še te volitve se vrše v senci bajonetov, neodvisne volilce zapirajo, da ne morejo voliti. Opozicijsko časnikarstvo se preganja z konfiskacijami, kaznimi. Ob- činska avtonomija je docela pogazena. Osebnost svoboda se krati. Vladi neljubi ljudje se zapirajo brez vsacega vzroka. Krši se pismena tajnost. Policija prihaja na pošte ter odpira pisma.

Žalostne so gospodarske razmere. Po nagodbi ostane od hrvaških dohodkov 44% za domače potrebe, ostalo t. j. 56% pa gre v Budimpešto za takozvane skupne stroške. Ti dohodki ne zadostujejo za samoupravo, zato pa se davčno breme vedno množi in je postalo neznosno. Ljud- stvo je obožalo. Hrvaški kmetje ne mo- rejo zmagovati velikih bremen in se iz- seljujejo v Ameriko. Skoraj ena desetina Hrvatov je že v Ameriki.

Kršijo se tudi ustavne pravice. Siste- matično delujejo na to, da Hrvaška po- stane navadni madjarski komitat. Silijo madjarsčino pri železniških in drugih skupnih uradih, dasi nagodba pozna le hrvaški uradni jezik. Razobešajo ogrske zastave in grbe itd.

Odpor Hrvatov je torej opravičen. Začetkoma skušali so zakonitim potom se braniti. A ker se jim je to zabranilo,

vzbudila se je duša naroda. Da, dragi rojaki, gibanje na Hrvaškem ni umetno, marveč izvira iz duše naroda, ker ista čuti krivice. Vlada pa uporablja silovita sredstva. Ubitih je veliko, na tisoče zaprtih, v mnogih okrajih je proglašena nagla sodba. Odgovornost za izgrede, za žrtve nosijo oni, ki so s krivicami pritirali narod do obupa.

V Podsusedu, kakor sem omenil uvodoma, stopil je seljak pred orožnika rekoč: „Tu notri je hrvaško srce, ako imaš pogum, vstreljaj“. Tako tudi, zdi se mi, da hrvaški narod stopa pred svojega trinoga bana Khuen-Hedervarya ter mu govori: „Tu notri je hrvaško srce, ako imaš pogum, streljaj“. In ako boče ban streljal, dragi rojaki, narod hrvaški ne boče podlegeti, marveč vstal z podvojeno močjo ter pometel bana in njegove po- magače. (Dol z banom)

In ker kri ni voda, Slovenci stojimo složni s Hrvati, dajemo duška svojim čutilom, protestiramo proti nasilju ter zahtevamo odstranitev vzrokov, zato pred- lagam sledečo resolucijo :

Goriški Slovenci, zbrani v Št. Petru na izrednem občnem zboru političnega društva „Sloga“ dne 7. junija 1903., iz- javljajo slovesno, da stojijo složno na strani braskega naroda hrvaškega v obupnem boju, ki ga isti bije za svoje pravice proti nasilju; ugovarjajo odločno proti temu, da bi avstrijska ali skupna vlada posredno ali neposredno podpirala to nasilje, in pričakujejo od merodajnih činiteljev, da se po takojšnji, koreniti spremembi vladnega sistema na Hrvaškem zajamčijo Hrvatom v kraljevini pravice, ki jim gredo po naravnem pravu in ob- stoječih zakonih.

Resolucija je bila z burnimi klici: „Živili Hrvatje, dol z banom“, soglasno sprejeta.

K drugi točki dnevnega reda o slo- venskem vseučilišču v Ljubljani, govoril je dež. poslanec g. prof. Iv. Berbuč blizu tako-le :

Kdor hoče graditi hišo ali poslopje, ki bi varovalo njega in njegove nasled- nike pred vremenskimi in drugimi nepri- likami, mora skrbeti za trden, nerazruš- ljiv temelj temu poslopiju; a potem mora paziti na to, da je tudi drugi del stavbe v primerju s temeljem trdnostno in solidno sezidan, t. j. pritličje in prvo oziroma tudi drugo nadstopje.

LISTEK.

Nocoj je prav lep večer!

Veselo igra. — Priredil Soški.

Osebe:

Mirmidaj, pisar; Dirindaj, zasebnik.

Prizorišče.

Mala sobica. Na sredi v ozadju široko okno, skozi katero se vidi drugo okno onstran ulice. Na levo od okna postelja s zaveseami. Postelja stoji tako, da jo občinstvo vidi po dolgoti. — Okno ima samo eno zaveso, in ta je na desno stran poteg- njena in tam pripeta. Ob vzglavju pred posteljo so mala vrata, ki vodijo v stransko sobico. V ospredju stoji omara, na njej je majhno ogledalo. Pred omaro je naslonjač. — Na desno od okna so vrata, ki vodijo ven na stopnice. — Noč je; dež ploska zunaj.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Mirmidaj. — Potem Dirindaj.

Mirmidaj: (leži v postelji, na glavi ima nočno čepico. Onstran ulice nabija nekdo na vrata. Mirmidaj se pre- budi vsled tega.) Tri sto pipev! — Ali ne neha še!? — Sicer mu ni zameriti: — v takem dežju stati pod kapom ni prijetno... (Poslušaj.) Sedaj je pa tiho; odprli so mu najbrž. Hvala Bogu! —

(Leže. Kmalu prične še hujše nabijati, kot poprej. Mirmidaj skoči s postelje.) Grom in strela, kar je preveč, je preveč! — Kdo bo prenašal! (Odpre okno.) Vi prijatelj tam doli, imate — li sploh kak pojem o nočnem počitku? Trkajte vendar tako, da se ne bo slišalo! — — —

Dirindaj: Kaj vas boli?

Mirmidaj: Jaz hočem imeti mir! — Poskrbite, da pridite pod streho in ne uganjajte mi dalje tega kravala! —

Dirindaj: Ne čakajte mi takih neslanosti! — Kako pojdem pod streho, ako me nikdo ne sliši, da bi mi odprl? —

Mirmidaj: Je-li v oni hiši tam zavod gluhonemih, ka-li? —

Dirindaj: Idite se solit s svojimi dovtipi!

Mirmidaj: Dovtipi tje, dovtipi sem: jaz si sploh prepovem tak kani- balski ropot! — (Zapre okno in kašlja.) Še prehladil sem se nazadnje. — To je neznosno! — Koliko je pa ura? (Prižge luč in gleda na uro.) Prvikrat spim danes v tej luknji, in prva noč je — taka —

— (Poslušaj.) No, sedaj je vendar vtihnili. (Vgasi luč in hoče leči; a v tem se začuje razbijanje iz nova in zopet skoči s postelje.) Človek bi skočil kar iz kože! — (Zavije se v rjuho, odpre okno in zavpije:) Vi, če mi ne nehate robantiti, pokličem policijo! —

Dirindaj: Pustite me v miru!

Mirmidaj: Uprav to zahtevam od vas, da me pustite ponoči v miru! —

Dirindaj: Kako se drznete zah- tevati od mene, da bi v tem vesoljnem potopu prenočil na cesti?!

Mirmidaj: Tega ne zahtevam!

Dirindaj: Torej ne motite me! (Razbija dalje.)

Mirmidaj: Kako dolgo pa na- meravate še razbijati?

Dirindaj: Dokler mi ne odpro.

Mirmidaj: Kaj?

Dirindaj: (ponovi jezno.) Dokler mi ne odpro!

Mirmidaj: Na, servus! — Ta bo pa lepa. — Adio sladko spanje!! —

(Gre proč od okna.) Toda stoj, — srečna misel! — (Vrne se k oknu.) Čujte, gospod!

Dirindaj: Kaj pa je?

Mirmidaj: Bodite tako dobri in stopite gori k meni! Ljubše mi je, da prenočite v moji sobi, nego da mi do jutra na tak način rogovilite in razgrajate.

Dirindaj: Ako dovolite, bodem tako prost, — samo enkrat še poskusim. (Tolče močno na vrata.)

Mirmidaj: Nikar, za božjo voljo, nikar! — Počakajte malo, tukaj je moj ključ. (Vrže ključ na cesto.) Odprite in zaklenite zopet; obrnite se na desno po stopnicah, jaz vam pa posvetim. (Zapre okno.) Mej dvema nesrečama si izberem manjšo: — spal bo tukaj v naslonjaču. (Vzame svečnik z mize ter prižge svečo.) Da bi mi šment le ne smrčal! (Opre vrata in sveti.) Ali vidite? (Čuje se ropot.) Bodite previdni, — počasu — počasu — tako — tako —. Jako me veseli imeti vas pri sebi, ko ni drugače mogoče.

(Dalje pride.)

je stavil govornik sledečo resolucijo, ki se je tudi enoglasno sprejela:

Spoznavaje veliko važnost c. kr. kmetijskega društva v Gorici, pozivljamo slovenske kmetovalce, naj mu po svojih močeh pristopijo kot pravi ali kmetijski člani, naj se z vnuemu delež družtvenega delovanja in točno izpolnjujejo društvene dolžnosti!

C. kr. kmetijsko društvo naj se uravna na podlagi popolne enakopravnosti glede zastopstva v osrednjem odboru, poslovanja v društvenem uradu in izdavanja društvenih glasil.

(Konec prihodnjic.)

Politični pregled.

Državni zbor.

V petkovi seji posl. zbornice je prišel, kakor smo omenili že v zadnji številki našega lista, na razpravo novi nujni predlog poslancev Borčiča, Bianchinija in tovarišev zastran dogodkov na Hrvaškem. Ta nujni predlog se glasi: C. kr. vlada se pozivlje, da pojasni prave vzroke, zakaj je naravnost v cesarski pisarni posredovala, da je bila odklonjena prošnja hrvatskih in slovenskih državnih ter deželnih poslancev, ki so hoteli prositi vladarja, naj bi pomilostil na smrt obsojene Hrvate in preprečil nadaljno prelivanje krvi. Tega postopanja vlade ne morejo opravičiti razlogi, ki jih je gosp. min. pred. dne 26. maja navajal v zbornici. 2. C. kr. vladi se naroča, da se čim prej izvrši sodna preiskava o izgreduh v Ljubljani v noč od 24. do 25. maja, in da vspeh te preiskave naznani visoki zbornici. 3. C. kr. vladi se naroča, da v smislu člena XVIII. carinske in trgovske pogodbe z Ogersko skrbi, da ne bodo na Ogerskem ozir. na Hrvaškem brez sodnega sklepa v poštnih uradih odpirali pisma, kakor se sedaj godi. Predno je prišel na razpravo ta predlog, odgovarjala sta dr. Körber in Giovanelli na razne interpelacije. Tako je odgovoril dr. Körber tudi na interpelacijo posl. Derschata glede ljubljanskih izgreduh. Minister je dejal, da je po verodostojnih pričah (po katerih neki?) potrjeno, da se je na kazino enkrat ustrelilo, da pa ni potrjeno, da bi se ustrelilo trikrat. Proti sedmim osebam je preiskava, nadaljnje poizvedbe pa se še vrše. Potem je bilo stavljenih več interpelacij. Tako so vložili dr. Sušteršič in tovariši tri interpelacije: 1. Radi konfiskacije „Slovenca“ pretekli petek. 2. Radi napačnih uradnih poročil o ljubljanskih dogodkih in 3. Radi aretacije dr. Pegana na južnem kolodvoru v Ljubljani.

Češki socijalec Choc je s posebno interpelacijo zahteval, da naj se prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda pokara, ker je aplavdiral pesmi „Servus Brezina“, klofač pa je zahteval, naj trgovski minister pojasni, če je res dal klofaču denar za potovanje na Balkan. Končno je prišel na vrsto nujni predlog o hrvatskih zadevah. Utemeljeval je ta predlog Borčič, ki je govoril jako stvarno, a vendar odločno. Njegov govor je trajal 1¼ ure. Koj za njim je vstal ministerski predsednik Körber. Ta je govoril v petek kaj kratko in tudi mirnejše kakor zadnjič. Izrekel se je seveda proti predlogu, v kolikor se tiče hrvatskih zadev in trdil, da on ni provokatorično govoril in da tudi hrvatska vlada ne postopa provokatorično. (Burni ugovori.) Končno je izjavil, da je pripravljen predložiti zbornici uspeh preiskave zastran demonstracije pred ljubljansko kazino, čim bo pridiskava dognana. Za njim je govoril dr. Herold, čigar veliki in ostri govor je napravil globok utis. Herold je rekel, da je Körber danes nastopil veliko svojo retirado. Körber se glede Hrvatske vedno postavlja na stališče, da se v transilivanske zadeve ne sme vtikati. Madjari pa se vedno vtikajo v cisilivanske zadeve. Tako so storili, ko je šlo za fundamentalne člane, tako so storili, ko je šlo za jezikovne naredbe in pri raznih drugih prilikah. Körberjevo postopanje glede zaprošene avdijske hrvatskih poslancev pri cesarju je bilo neustavno in protimonarhično. — Uradniško ministertvo sploh ni poklicani posredovalec med krono in med narodi. Kadar krona potrebuje narode, najde vedno pot do njih, ko pa narodi iščejo krono, se jim pot zapre. Madjari so se vedno borili proti tiranom in zato bi ne smeli sedaj kljubovati Hrvatom, ko se ti trudijo, da bi se iznebili krutega tirana. Herold je izjavil, da bodo Čehi hodili roko v roki s Hrvati in podpirali z vsemi možmi njih opravičen boj.

Srbski prestolonaslednik

Iz Belgrada se brzojavlja, da proglasi srbski kralj Aleksander v najkrajšem času črnogorskega kneževiča Mirkota za srbskega prestolonaslednika. Koj potem pride Mirko v Belgrad in se tam nastani.

Nemški cesar na Dunaju.

Nemški cesar pride baje na Dunaj dne 17. septembra. t. l.

Protlatvistijske demonstracije v Italiji.

Protlatvistijske demonstracije v Italiji ponavljajo se skoro vsaki dan zdaj v jednomu zdaj v drugem večjem mestu te blažene zemlje. Na več krajih je prišlo do jako grdih izgreduh in do pretepa med razgrajajočo množico in med vojaštvom. Tudi v Vidmu bile so v nedeljo take protlatvistijske demonstracije, ki so se pa vršile brez izgreduh. Ta dan je bilo v Vidmu vse polno goriških Italijanov, saj so jih pa tudi pozivali tukajšnji listi, naj gredo vsi ta dan v Videm. Priredili so tam velik demonstrativen sprevod. Nosili so velike vence, med temi je bil tudi jeden s travkovi, na katerih je stalo zapisano „Evviva Gorizia italiana“. Seve, da nas to malo brigi in da smo zabilježili to jedino le iz vzroka, da izpolnimo svoje časnikarske dolžnosti ter da povemo svojim čitateljem, kaj vse se dogaja po svetu.

Domače in razne novice.

Smrtna kosa. — V Tolminu je umrla gospa Ika Devetakova, soproga c. kr. poštarja v Tolminu. Pokopali so jo minulo sredo. Naj v miru počiva!

Za „Šolski Dom“. — Predsedništvo je prejelo 42 K 14 v., katere so zložili domoljubi po shodu v Št. Petru dne 7. t. m.

Upraviništvo je prejelo: I. G. v Gorici 5 K. Hvala!

Potrjena izvolitev. — Minister za trgovino je potrdil izvolitev Alfreda Lenassija za predsednika in Josipa Venutija za podpredsednika tukajšnje trgovske zbornice.

Ljubljanski igralec v Gorici. — Kakor je bil razvoj slovenske dramatike v Ljubljani eden najveselejših pojavov narodnega probujenja, tako je bilo obžalovati, da je bilo razmeroma tako malo izvenljubljanskih Slovencev deležnih onih užikov, ki jih nudi od dobrih igralcev vprizorjena dobra gledališna igra. Nad vse srečna se mora torej imenovati misel, ki jo vresničuje skupina ljubljanskih igralcev s tem, da porablja mrtvo gledališčno sezono v gostovalne nastope po širni slovenski domovini, in ni se čuditi, da so ti igralci povsodi, kakor se poroča, sprejeti z navdušenjem; upamo, da jih bo ta navdušenje sprejem vzpodbujal k vsakoletni ponovitvi enakega potovanja. Posebno blagodejno morajo njih nastopi uplivati na Štajerskem, kjer se zdi prav mnogim omikanem in neomikanem nemščina edini lep in imeniten jezik; kaj čemo še le reči o Koroškem! V Gorici je bil nastop ljubljanskih igralcev nameravan že proti koncu meseca aprila, a le za eden večer in samo s tremi igralci. Naključilo se je, da se je nastop takrat odložil, in bali smo se že, da ga sploh več ne bo, ko nas je prijetno presenetila napoved osmih igralcev za dva večera. In zdaj, ko sta ta večera s tretjim dodanim vred za nami, zdaj se le vemo, kaj bi bili zamudili, ako bi oni izostali.

Prvi večer so predstavljali igro „Hazarji“, ki se nahaja v „Slov. Taliji“ pod naslovom: „Gospa, ki je bila v Parizu“. Igra je vseskozi šaljiva. Glavna oseba je razposajena mlada uduva, ki spletari med dvema zakonskima in obener v prid nekemu dekletu, ki ji oče major hoče vsiliti neljubljenega ženina, huzarskega častnika. V svoji hučomunosti se mlada vdova sama preobleče v hazarja in se predstavi majojju kot pričakovani ženin, a pride vpricho majorja, ki jo po vojaških zadevah izprašuje, ji močnega vina in tobaka ponuja, in posebaio ko bi imela s pravim huzarskim častnikom v isti sobi prenočiti, v take mučne zadrege, da ji ne ostane drugega nego izdati se kot — žensko.

Drugi večer predstavljali so „Ženski Otelo“, igro spisano od Al. Dumas-a ml., še nenatijeno. V tej igri vzbuja obilno smeha žlobudrva, prismojena kuharica smešno našematurna po pravem kuharicnem okusu; a jedro igre je vse drugo kot šaljivo: obravnava se v njej oni velikanski konflikt med zakoni narave in oni človeške konvencije, ki ga je tako ganljivo naslikal naš Prešern v „Nezakonski materi“, in obenem drugi konflikt, v katerem zmaga konečno blagosrčnost kremenitega značaja nad občeveljavnimi pojmi o pravici zakonskega moža do svoje žene. In tu je bilo prizorov tako ganljivih, tako v srce segrajočih, da je pač pri slušateljih se marsikatero oko zarosilo. — Ker je bil prvega večera obisk nepovoljen radi predidocih praznikov in ajdovske slavnosti, ponovila se je tretji večer igra „Hazarji“ z ozirom na one, ki so jo prvič zamudili.

Igrali so kaj imenitno, in to vsi do zadnjega. Glasno in razločno izgovarja-

nje, ročno spretno in sigurno izvrševanje vsakega prizora je kaj prijetno učinkovala na gledalce.

Preveč naraslo bi naše poročilo, ako bi opisovali vrline vsakega posamičnega igralca, vendar ne moremo si kaj, da ne bi dali duška našemu posebnemu občudovanju gospe in gospoda Dobrovolny, češke zakonske dvojice. Le dve leti sta še le v Ljubljani, in kako čisto in lepo govorita naš jezik! Gosp. Dobrovolny s svojim prijetnim sonornim glasom, s svojim naravnim, nikoli pretiranim kretanjem, s svojo lepo postavbo, bil je naravnost impozanten; človek, poslušajoč in gledajoč ga na odru, si kar ne more drugače misliti, nego da je to človek takih vrlin, kakor jih predstavlja v igri. Glavne vloge so še igrali: Gospa Danilova, polna nevsaljivega humorja, g. Danilo, g. Nučič; silno smešen sluga je bil g. Molek. Jako mična prikazen je mlada gospica Kočevar, ki je posebno v drugi igri nezakonsko hčerko z nepresežno nežnostjo predstavljala. Imeli smo priliko, občudovati jo v večerni družbi kot tako simpatično pevko, da zavidamo Tržačane, ki so jo v „Desetembratu“ na odru peti slišali.

Pri reprizi „Hazarji“ se je igralo še s podvojeno ognjevitostjo. Morda si smemo laskati goriški Slovenci, da so se igralci nad našimi iskrenimi simpatijami tako ogreli; to bi opravičilo našo nado, da nismo zadnjikrat uživali njih gostovanja. Dal Bog pa, da bi, ako zopet pridejo, mogli igrati na lepšem in pripravljenem odru, kakor smoga, žalibog, imeli tokrat na razpolago! — Čitalniški predsednik in tajnik sta jim na d. igro drugega večera podarila lavorjev venec z narodnim trakom ter primernim napisom in trem damam krasne šopke.

Udeležba je bila drugi večer jako povoljna; praznote prvega večera so se pokrile tretji večer. Z zadovoljnostjo omenjamo, da se od strani deležnikov našim gostom ni ponudila nobena prilika, opaziti naše še vedno nepovoljne domače razmere.

Blagoslovljenje šolske zastave „Šolskega Doma“. — V nedeljo dne 7. t. m. izvršilo se je ob 10. uri predpoludne v podružni cerkvi sv. Ivana v Gorici slovesno blagoslovljenje šolske zastave „Šolskega Doma“, katero je darovala neimenovana oseba tem učenim zavodom. Te izvanredne slovesnosti vdeležila se je šolska mladina z učiteljstvom na čelu in pa mnogo drugih goriških Slovencev. Zastavo je blagoslovil več. gospod Alojzij Kovačič. Pred blagoslovom zastave imel je omenjeni gospod kratek, a jedernat govor, v katerem je razložil šolski mladini pomen njene šolske zastave. Temu govoru sledilo je blagoslovljenje zastave, pri katerem je kumovala veleštovana gospa Hrovatinova. Blagoslovu je sledila sv. maša z blagoslovom. Med sv. mašo so prav lepo pele gojenke višjih razredov pod spretnim vodstvom velečastitega gospoda mestnega župnika Ivana Kokošarja, ki je spremljal petje z orgljami. — Po dokončanem cerkvenem opravilu podala se je šolska mladina v sprevedu z odkrito zastavo v učne zavode. S tem je bila zaključena prelepa svečanost.

Protestni shodi. — O protestnem shodu glede dogodkov na Hrvaškem, katerega je sklicalo politično društvo „Sloga“ v Gorici in ki se je vršil v Št. Petru pri Gorici, poročamo na prvem mestu. Pri Catteriniju na Goriščeku pa se je vršil tudi v nedeljo in sicer ob 11. uri predpoludne istotako protestni shod glede dogodkov na Hrvaškem in sicer se je vršil ta shod pri ugodnem vremenu. Tudi ta shod je bil jako dobro obiskan. Na tem shodu, katerega je sklicala „narodno-napredna“ stranka in socijalni demokratje, sta govorila k stvari dr. Treo in pa lastnik „Soče“, mokrač Kopač pa je govoril za brate Hrvate proti duhovščini, morebiti zaradi tega, ker tiči na Hrvaškem v ječah, vse polno duhovnikov, v katere jih je spravilo Khuen Hedervaryjevo nasilstvo, ker se boré z narodom za narod proti trinogu.

Narodno slavlje v Ajdovščini-Šturiju. — Veselični odsek istiga sklenil je v svoji zadnji seji dne 6. t. m. odpustiti ves čisti preostanek narodnega slavlja v Ajdovščini-Šturiju za osirotele hrvatske rodbine.

Most čez Sočo pri Barki. — Most čez Sočo pri Barki je popolnoma končan. Včeraj so se pričeli na njem obtežnji poskusi.

Kanalska ura. — Iz Kanala nam piše nekdo, da se kanalska ura na zvoniku nahaja v kljub vsem pritožbam še vedno v največjem neredu. Od 20. januarja t. l. imajo baje pri kanalski uri opraviti cerkvenikov mizarski učenci. Od tistih dob ura skoro nikdar več redno ne kaže in tudi ne teče. Danes ti gre ura 10 min. prepozno, čez dva dni pa 12 do 18 min.

prehitro. Jedenkrat baje ura ure in četrtinke, drugokrat pa samo četrtinke. Nič ne pazijo ti mizarski učenci na to, da bi ne zvonili, ko ima ura biti. Poleg tega pa so tudi vrata iz zvonika na streho in pa ona v zvoniku pod obokom vedno odprta, tako, da vplivata tudi slabo vreme in veter jako neugodno na uro. Vsega tega ni bilo dokler je imel v oskrbi uro g. Suligoy in je takrat ura izvršno tekla, bila in kazala. Zaradi teh nerednosti so ljudje jako nezadovoljni. Dopsnik misli torej, da je skrajni čas, da posežejo vmes oni, ki imajo pri uri kaj ukazovati. Tudi mi želimo, da bi se slavno kanalsko županstvo za to stvar nekoliko zavzelo, da bi tako pomirilo našega dopisnika in vse one, ki se zaradi te nesrečne ure baje tako jezijo.

Izvozni sadni trg. — Na izvoznem sadnem trgu v Gorici so prodali dne 5. t. m. 80 kg jagod po 90 v kg, 120 kvintalov graha po 10 K kvintal, 10 kvintalov špargljev po 42 K kvintal, 400 kvintalov črešenj po 24 K kvintal, 20 kvintalov novega krompirja po 20 K kvintal.

Turnarska slavnost v Ljubljani.

— V soboto bilo je v Ljubljani vse mirno, ne tako pa v nedeljo. Nemški turnarji so s svojim pangermanskim nastopom izzvali demonstracije. V kazinskem vrtu, kjer so imeli zajutrek, razobesili so namreč tudi dve pruski zastavi. To pa je bilo slovenskemu mirnemu prebivalstvu preveč in je postalo zaradi tega jako nemirno, kar je popolnoma naravno in opravičeno. Zbralo se je torej pred nemško kazino več ljudstva, ki je zahtevalo, da se odstranijo pruski zastavi. To zahtevo so izrazili nekateri županu Hribarju, ki se je tudi nahajal v „Zvezdi“. Župan Hribar zahteval je od turnarjev, da odstranijo zastavi, a ti tega niso hoteli storiti in je bil Hribar prisiljen ukazati policiji, da ona odstrani omenjeni zastavi. Ko se je to zgodilo, začeli so turnarji peti znano pangermansko pesem „die Wacht am Rhein“, na kar so Slovenci začeli peti našo pesem „Hej Slovani“. Nemški turnarji so uganjali vse te pangermanske burke pod zaščito kranjske vlade in njenega načelnika barona Heina. Za Boga, ali ne zadostujejo dogodki na Hrvaškem, ali se hoče po sili izzvati tudi dogodke na Kranjskem? Razmere v Avstriji nastajajo pa res vedno „fletnejše“.

Včeraj, ko so odhajali turnarji iz Ljubljane, bila je vsa policija po koncu. In bilo je tudi vse polno orožnikov. Pa Heinu se ni še zdelo, da bi bili turnarji popolnoma varni, zato sta pa nastopili tudi dve stotnji vojakov. Kako očetovsko pač skrbi baron Hein za svoje ljubljence.

Grozna nesreča na železnici. —

Na istrski železnici med Trstom in Počrečom in sicer pri Žavljah blizu Trsta, zgodila se je v nedeljo predpoludne okolu 11. ure grozna nesreča. Trije znanci najeli so si namreč v Trstu nekega voznika Dodiča, da bi jih popeljal v neko vas blizu Trsta, kjer so se namenili ta dan preživeti. Bili so to 27-letni Josip Sluga, strugar v ladijedelavnici sv. Marka, Josip Dretina, zidar istotam in 26-letni Josip Gropajec, tudi zidar istotam. Ko so se pripeljali do onega mesta, kjer gre železnica čez državno cesto in napravi pred tem mestom velik ovink, tako, da se je z državne ceste ne vidi, je voznik sicer čul zvižganje železniškega stroja, ki služi v znamenje, da je vlak blizu in da se imajo vozniki ustaviti, a ker se mu je zdelo, da je vlak še daleč in da še lahko z vozom zbeži čez železnico, pognal je konja, misleč, da se mu ni bati kake nevarnosti. Ali revež, motil se je hudo, kajti ravno takrat, ko je hotel z vozom čez železnico, pridrdral je vlak in stroj je zadel tako močno ob prvi del voza, da ga je odrgal od zadnjega, pri kateri priliki je konj splašen oddirjal naprej, dočim je padel g. Dodič pod kolesa železniškega stroja, kateri mu je koj pretrgal obe nogi. Ostali trije potniki pa so odleteli več metrov daleč in popadali z zadnjega dela voza na tla. Vlak se je sicer kolikor mogoče hitro ustavil, a nesrečni Dodič izdahnil je že čez kakih 20 minut svojo dušo, ko je pred smrtjo vendarle še poprosil, naj mu dajo vode. Ostali trije bili so še precej močno poškodovani na glavi in po životu. Prepekljali so vse tri v tržaško bolnišnico. Dodič je umrl za odtokom krvi. A čez nekoliko časa iz Trsta došli zdravnik je konstatiral, da bi ne bilo mogoče rešiti Dodiču življenja tudi če bi bila zdravniška pomoč koj po nesreči pri rokah.

Sin, morilec očeta. — 25-letni Alojzij Martire iz Barlete v Italiji, je že več časa živel z neko 40-letno vdovo, ki je imela 4 otroke. Martire je hotel vdovo poročiti in je prosil svojega očeta, da bi mu v ta namen dal kaj denara. Oče pa ni bil zadovoljen, da bi sin po-

A varal bi se oni, ki bi si mislil, da je s tem delo dovršeno in zavarovano proti razpadu. Vsekako je treba skrbeti — kakor lahko umljivo — tudi za streho, katera poslopje nadkraljuje ter je varuje pred razpadom. Delo mora biti popolno, dovršeno; inace nima obstanka.

Kar velja pa za poslopje, ki nam služi v osebno varnost, isto velja tudi o znanstvenem poslopju, katero si mora zgraditi vsaki narod, kateremu je mar svoj obstanek. Tudi tu je treba skrbeti najprej za temelj, potem za stavbo samo in naposled za streho, inace razpade vse delo.

Po domače povedano: Narod, ki hoče skrbeti za svoj obstanek, mora v poštev jemati v prvi vrsti ljudsko šolstvo, potem srednje šole, a zahtevati mora z vso odločnostjo strehe, univerze, ki vse nadkraljuje ter je varuje pred razpadom.

Kar se tiče ljudskega šolstva, smo Slovenci v zadnjih 30 letih še precej napredovali; posebno Kranjska in Štajerska sta v tem oziru lahko še precej zadovoljni. Slabo se godi v tem še Koroskem in Tržačanom; toda tudi pri nas imamo večinoma le jedno- in dvorazrednice s poldnevnim poukom, dočim imajo druge, bolj srečne kronovine, mnogo troin čveterorazrednic s celodnevним poukom. Naravno, da ne morejo biti pri nas uspehi toliki, kakor v onih kronovinah. Sicer pa ne spada ta točka v moj današnji program; o tem Vam pove kaj več moj naslednik.

Tudi na polju srednjega šolstva imati Kranjska in Štajerska zaznamovati nekaj uspehov, dočim je naše srednje šolstvo še na oni stopinji, na kateri je bilo tudi pred petdesetimi leti. A vse to, kar smo dosegli na tem polju, razpade pri prvi nevihti, ako ne priskrbimo delu strehe, ki je bode varovala pred razpadom.

Umevno je torej, zakaj je začelo tako živahno gibanje med Slovenci za slovensko vseučilišče v Ljubljani, katero menda ne preneha, dokler ne pridemo do svoje smotra.

Vprašanje nastane pa, imamo-li pravico do take zahteve?

Mislim, da ni razumnega človeka v Avstriji, ki bi nam odrekal pravico do svoje individualne eksistence; pravice, da živimo kot Slovenci. Če je temu pa tako, potem morajo skrbeti oni merodajni činitelji, ki skrbijo za dušni razvoj drugih narodov, tudi za dušni razvoj, za napredek in višjo omiko Slovencev.

A kakor ima vsaka še tako poštena in opravičeva zadeva svoje nasprotnike, tako jih ima tudi ta. Skoro ni vredno, da bi se tozadevni ugovori tu razpravljali in ovrgli, toda ker izvirajo iz merodajnih krogov in niso vsem znani, hočem se tukaj z nekaterimi pečati.

Iz zelo merodajnih krogov izvira izrek, da se ne sme dati Slovincem slov. vseučilišča iz političnih ozirov! — Dobro! — Mi se ujemamo s tem. Šola ne spada v politiko in politika ne v šolo. Toda če bi bilo to napaka, bi bila pa ta, da bi se ne dala Slovincem slov. univerza iz političnih ozirov ali brez ozirov, dasi je ta zahteva, ne oziraje se na politiko, opravičena in po danih razmerah utemeljena.

Vprašam pa tudi: Kaki oziri so bili merodajni, da ima 9 milijonov Nemcev pet vseučilišč, dočim ima 15 in pol milijonov Slovanov le tri, jedno v Pragi in dve na Poljskem?

Ugovarjalo se bode, da Nemci so kulturni narod, in jim kot takemu pritičejo višje šole. Dobro! A mi Slovani hočemo postati kulturni narod, zato so nam univerze še bolj potrebne nego Nemcem. (Živahno odobravanje.)

Ugovarja se tudi, da Slovenci nimamo primerne središča za slov. vseučilišče. Univerza mora biti v velikih centrih, ki dajajo dijakom sama na sebi priliko do svetovne izobrazbe, ki širijo sama po sebi obzorje vseučiliščnikom.

Kar se tiče prvega ugovora, je — da bala Ljubljana je do svojih

geografski legi in drugih okolnostih — rekel bi — ustvarjena za to, da bi se tam osnovala slov. univerza. Sicer pa so Nemci osnovali univerze v še manjših mestih nego je Ljubljana, ki izvrstno vspeva; in kar je Nemcem prav, zakaj bi ne bilo tudi nam.

Res je, da imajo velika mesta neko prednost za take šole; a pomisliti je, da ima vsaka stvar svojo solnčnato in senčno stran. V velikih mestih se razširja obzorje mladine, a ta mesta imajo v sebi tudi nevarnost, da odvedejo mladino od svojega pravega smotra, česar nimajo mala mesta. Koliko naše mladine se ne poizgubi na Dunaju in drugod, dočim bi ista mladina izvrstno vspevala v svoji ožji domovini ali v malih mestih?!

Pravijo tudi, da celokupnost države in mir med narodi zahtevata, da se mladina izobrazuje v velikih centrih, posebno na Dunaju. Mi mislimo pa, da mir med narodi nastane tedaj, ako bodo vse narodnosti v Avstriji enakoveljavne, da bode druga drugo spoštovala. Dokler misli pa jeden narod, da je zato ustvarjen, da gospoduje nad drugimi, a da so drugi le heloti, dotlej ne bode miru med narodi. (Prav dobro!)

Drugi ugovori so tako plitvi in piškavi, da se mi ne vidi potrebno, o njih tukaj razpravljati.

Zato pa sklepam in predlagam:

Javni shod v Št. Petru, sklican po političnem društvu „Sloga“, skleni:

1. Visoka vlada se pozivlja, da nemudoma ukrene vse potrebno, da se ustanovi slovenska univerza v Ljubljani, za sedaj vsaj juridična in teologična fakulteta.

2. Predsedništvo društva „Sloge“ se pozivlja, da odpošlje takoj ta sklep na pristojno mesto.

O slovenskih srednjih šolah in ljudski šoli v Gorici, je poročal dež. poslanec g. B. Grča.

Slovenci pravzaprav nimamo nobene slovenske srednje šole. Imamo neke pol tič, pol miš gimnazije na Kranjskem in Štajerskem, a goriški Slovenci nimamo ničesar. Dolgo že zahtevamo, opetovano smo ponovili svoje zahteve in prošnje. Občine in društva, dež. in državni poslanci so opetovano prosili in zahtevali slovensko srednjo šolo v Gorici. Tudi v dež. zboru smo v slogi z Italijani zahtevali srednjo šolo. Vlada torej ve za našo zahtevo a vendar ničesar ne stori. Izgovora nima. Število dijakov je zadostno, profesorjev tudi ne manjka. Denarno vprašanje ne pride v poštev. A zdi se, da hočejo nas Slovence zatajiti. Zato moramo vpiti, in nikdar ne nehati.

V Gorici nimamo nobene prave ljudske šole. Slovenskih otrok v „Šol. domu“ je čez 500, koliko pa jih je zatajenih? Zakon velevala vsakih 40 otrok lastno šolo. Pri nas pa hoče vlada ostati nad strankami in pravi, pobotajte in zmenite se med seboj, jaz se v vaše zadeve ne vtikam. Tako govori ona vladi, ki je za 39½ laških otrok v Podgori ukazala otvoriti italijansko šolo, ki je — Ljubljani brzojavno zapovedala mestnemu svetu ustanoviti nemško šolo. Zato tudi zahteva po slovenski ljudski šoli v Gorici ne sme z dnevnega reda.

K besedi se oglasi g. Dermastia ter je opisal razmere na goriški gimnaziji, kjer se dijaki mučijo z nemščino, in jih radi tega mnogo propade.

Sprejeta je bila soglasno sledeča resolucija:

Današnji shod pozivlja vlado, da ustanovi v Gorici slovenske srednje šole, ter protestira proti sedanjim razmeram na srednjih šolah, vsled katerih morajo slovenski dijaki zaostajati.

Poziva tudi vlado, da se uredi v Gorici slovenske ljudske šole v zadostnem številu in na primernem prostoru.

K ti, kakor tudi k resoluciji glede slov. vseučilišča, je predlagal g. dr. Ferd. Rojic dodatek, s katerim se pozivljajo slovenski državni poslanci, da stopijo v dotiko s češkimi drž. poslanci in da z njih pomočjo pribore to, kar se zahteva v zgoraj omenjenih dveh resolucijah. Tudi ta dodatek je bil jednoglasno sprejet.

Četrta točka dnevnega reda je odpadla, ker je bil g. dež. pos. Jakonič, kateri je bil naprošen, da bi o nji poročal, po nujnih poslih zadržan. Predsednik dr. Gregorčič je zaključil shod in zborovalci so se razšli z „Živili Hrvati,“ „dol z banom“.

Shodu so došle sledeče brzojavke, katere so zborovalci navdušeno pozdravili in sicer:

Ajdovščina: Starašinstvo pristopi sklepom glede Hrvatske Županstvo.

Sv. Križ - Cesta: V imenu sloge v obrambo pravic rodni bratov, v blagostanje in napredek naroda, sprejetim resolucijam se pridruži „Slovensko katoliško politično društvo za okraj Ajdovščina“.

Cerkno: V boj za narodne pravice vsi podajamo si desnice, Slovincu i Hrvat u prava slovanska mora dati slava. „Narodna Čitalnica“ — Cerkno.

Za Hrvate — naše brate!

Junaki vi Hrvatje,

Nesrečni naši bratje!

Krivic, grenkosti polna čaša —

In kri vam prekipela je;

A tudi nam zavrela je,

Saj vaša kri pač kri je naša:

En vir obojo nam rodi,

Oboja hkratu nam kipi.

Po isti materi smo bratje,

Ne bratje le, pač dvojčki smo!

In zdaj se z nami brati Srb,

Ne loči nas ne križ ne grb, —

Ne dvojčki, — trojčki smo,

I vsi edini,

Ko trinog žuga domovini.

Kri vsem nam prekipela je,

Ko začutila dela je,

Ki kruti jih vrši tiran,

Hrvatski — nehrvatski ban.

Bili že prej so Kühni — bani

Hrvatom le zloglasno znani,

Bili od davna Hedervári

So bratom kruti le barbari,

Bili jim preganjalci so,

Bili le zatiralci so

Bo rod ta boljši kdaj? — proč up!

Saj ga du z leti rase strup.

In Hedervar ta stari gad

Ves strup od dedov je prevzel,

Nam brate smrtno grizti jel,

Ha, gad ne opusti navad, —

Ne opusti jih Hedervár,

Kaj kri mu bratov naših mar?!

Vse pade naj, samo da on,

Ohrani si podkraljev tron.

„Ven puške, sablje in bodala,

Iz zemlje naj raste vešala:

V Hrvatski je dovolj gozdov,

Lahko dá zemlja vsem — grobov!“

Ko zadnji Hrvat zakopan.

Zavriskne Hedervári ban:

„Tihota, mir po vsej deželi,

Jaz, Beč in Pešta — smo veseli!“

Ne še! Kri nam zavrela je,

Krivica prekipela je —

Življenje ne, nam ljuba smrt,

Da le tiran bo kruti strt; —

Da strt, ob moč, ne umorjen,

A pokorjen in izpjojen,

Ker brate v zemlji njih domači

In njih pravice svete tlači.

A kdo tirana vpokori?

Li bratom res rešilca ni?

Pomoč Ti daj, naš svetli car,

Ko kakor zver besni barbar.

Tiran Ti nisi, — pač pa ban

Hrvatom je zaklet tiran:

Na Tvoje o n ime greši

Moreč pravico in ljudi; —

Ne pusti tega svetli car,

Zagrozi: „Proč ti, Hedervar!“

S. Gregorčič.

Sadna razstava in drugi vipavski kmetijski shod v Prvačini.

(Dalje.)

Kot drugi govornik je nastopil član osrednjega odbora kmetijskega društva g. Ernest Klavžar. Vsebina njegovih izvajanj je sledeča: O naši deželi se navadno pravi, da je eminentno kmetijska dežela. In to je tudi res. Podlaga vsemu je kmetijstvo. Za kmetijstvom pridejo še obrtnije i. dr.; pa tudi tem večinoma služi kmetijstvo za podlago, ker se pečajo skoro vse s kmetijskimi izdelki. Če pa je naša dežela v prvi vrsti kmetijska dežela, so gotovo kmetiski interesi najvišjega pomena, in zato morajo biti ti interesi tudi najboljše zavarovani, zato morajo vsi tisti, ki so v to poklicani, najbolj skrbeti za povzdigo in razvoj kmetijstva. V prvi vrsti je seveda poklican skrbeti za kmetijske interese kmet sam. On mora gledati, da

dobro obdeluje svoja zemljišča, da pridela dobro, in da pridela mnogo; toda kmet potrebuje pouka in podpor. In to je skrb vlade.

Cesarica Marija Terezija je že pred skoro 150 leti, ko je ustanovila kmetijska društva po celi Avstriji, uvidela, kako je treba skrbeti za kmetijstvo. Takrat so bili seveda vse drugačni časi, takrat so gospodarili grajščaki, in kmet je bil suženj. Zaradi tega so bila tudi kmetijska društva na docela drugi podlagi. Takrat ni bilo članov, ki so prostovoljno vstopili, ampak cesarica je imenovala odbornike in društvenike. Pozneje so začeli ti gospodje vvidevati, da niso oni poklicani v varstvo kmetijstva ter so polagoma dovoljevali pristop tudi nekaterim kmetom, da so se ž njimi posvetovali. Zgodilo se je to nekako tako, kakor danes, ko koga odlikujejo. Po l. 1848. pa smo bili rešeni gospodarstva grajščakov, in naši kmetje so pričeli postajati posestniki in postajajo čedalje bolj. S tem je zadobilo tudi kmetijsko društvo docela novo podlago. Sedaj se lahko v to društvo vpiše vsak neomadeževan posestnik, in da so vse pokrajine zastopane, sme pri nas vsakih 15 udov v enem okraju voliti enega zastopnika v osrednji odbor. Zaradi tega smo tudi svoje delovanje namerili na to, da se naše ljudstvo kolikor mogoče deleži kmetijskega društva, ker ima isto jako važno nalogo. Kmetijsko društvo pospešuje kmetijstvo, ki je prvi faktor za blagostanje v deželi. Ono posreduje med vlado in deželo, med vlado in kmetovalci. Ona razpolaga s podporami, katere dovoljujejo dežela in država. Ono je poklicano, dajati pouk v kmetijstvu v vseh njegovih strokah. Ono prireja in podpira razstave kmetijskih pridelkov, strojev itd. Ono posreduje dobavo kmetijskega blaga, kakor vitrijola, gnojil itd.

Ker ima društvo tako važno nalogo, treba tudi gledati, da smo, kolikor mogoče, v tem društvu zastopani. Dolgo let so gospodarili v našem kmetijskem društvu Italijani, ker so oni veliki posestniki, ki z lahkoto plačujejo za večino naših posestnikov previsoko letnino. Vendar smo doživeli pred blagopokojnimi grofom Coroninijem čase, v katerih smo se prepričali, da kmetijsko društvo lahko neizmerno koristi. Meni je večkrat rekel: „Za naše kmetijske namene ima poljedelski minister vedno denar“. On je bil mož, ki je skrbel za kmetijsko društvo, in pod katerim so se državne podpore za štirikrat pomnožile. On je bil sploh mož, katerega ne bode imela dežela nikdar več. Za njim so nastopili drugi časi. Še malo pred njegovo smrtjo so se pravila spremenila na korist Italijanom proti njegovi volji. Sploh so z novim gospodarstvom prišli za nas drugačni časi. Zadnjič so nam pri volitvi zaprli blagajno, da nismo mogli voliti. Že lanskega leta se je odpovedal g. Dominko uredništvu „Gospodarskega lista“, a odbor še do danes ni preskrbel, da bi list prišel v druge roke. Za Italijane pa imajo celo dva lista. (Klic: Moramo si ustanoviti samosvoje društvo!) Jaz nisem za samosvoje društvo. To društvo ima premoženje in mi hočemo, da to društvo skrbi za nas tako, kakor za druge. Jaz ne bom za novo društvo vsaj toliko časa, dokler se nam ne da isti delež, kakor Lahom. Ako smo pod Coroninjem lahko izhajali, zakaj bi ne danes.

Zahtevamo torej gledé kmetijskega društva, da se skrbi za to, da bomo tam docela enakopravni, da bomo v glavnem odboru pravično zastopani in da se bodo podpore delile z nami, da se bo pa pri tem oziralo tudi na naše posebne namene. Konečno pozivljam vse društvenike, da izpolnujejo točno svoje dolžnosti napram društvu; kajti le tako bodo mogli tudi nastopati kot člani istega. Vabim pa tudi druge posestnike, da vsi pristopijo društvu ali vsaj kmetijskemu odseku, za kar znaša udnina le 1 gld. na leto. V tem slučaju se sicer nima društvenih pravic, ali član kmetijskega odseka je deležen pri razdeljevanju žvepla, vitrijola, gnojil itd. Na podlagi teh svojih izvajanj

ročil vdovo in mu je zaradi tega odrekel vsako denarno pomoč. Ko je te dni prišel sin spet k očetu ter ga začel prositi denar, nastal je med sinom in očetom prepir, ki se je končno pa spremenil v pretep. Pri ti priliki je zabodel sin večkrat očeta v prsa in v trebuh tako, da je oče kmalu potem vsled dobljenih ran umrl.

Loterijske številke.

6. junija.

Dunaj 1 34 64 36 86
Gradec 55 40 57 88 48

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ,

krojaški mojster v vrtni ulici 26.

Priporoča se sl. občinstvu v mestu in na deželi, posebno č. duhovščini. — Ima bogato zalogo blaga vsake vrste in za vsaki stan, ter opozarja na ravno došlo sveže pomladansko blago, lastni izdelek *gotovih obel in površnih sukenj*. Cene *prav solidne!*

Krojaška mojstra Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7
v hiši g. Jerneja Kopača izdelujeta

vsakovrstne obleke za moške po meri, bodisi fine ali pa priproste.

Priporočata se svojim rojakom v Gorici in na deželi, posebno pa č. duhovščini za obilna naročila.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar,
Semeniška ulica št. 6,
ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov

ter toči v svoji krčmi pristna domača vina in postreže tudi z jako ukusnimi jedili.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

priprava bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, briških, dalmatinskih in istarskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce. Cene zmerne. Postrežba poštena.

Fani Drašček

zaloga šivalnih strojev
Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja stroje tudi na tedenske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše, kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

„Centralna posojilnica“ v Gorici,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, sprejema hranilne vloge, katere obrestuje po 4½ p. l. mesečno; nevezdignene obresti pripisuje končnega h glavnici. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Daje posojila udom na osebni kredit po 6½ in na vključbo po 5½. Sprejema člane z glavniimi deleži po 200 K in z opravičnimi deleži po 2 K.

Otvorja članom tako č. račune, katere obrestuje po dogovoru. Za nalažanje in vračanje so na razpolago položnice c. kr. poštne hranilnice, tako da je mogoče poslati denar brez poštne stroške.

Uradne ure so vsak delavnik od 8—12. ure zjutraj in ob ponedeljkih in četrkih tudi popoldne od 2—4 v ulici Vetturini 9.

Mejnarodni panorama

iz Berolina, odlik. na vseh svetovnih razstavah.

Restavracija „LA BOHEME“, Gorica, tekališče Josipa Verdija št. 38.

Potovanje po svetu, za vseh zanimivo. Vsak teden nov program!

Od 7. do 13. junija

Filadelfija, Baltimore, Washington.

Nikdo naj ne zamudi ogledati si teh krasnih naravnih lepot.

Odprto vsak dan od 9. zj. do 9. zv.

Vstopnina 40 vin., otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Po vsestranskem prevdanku in preskušnji se bode vsakdo prepričal, da se kupuje pri tvrdki

—: J. Zornik, Gorica —:

Gosposka ulica 7. zmiraj najbolj najlepši in temu primerno najceneje blago. Posebno pa:

Za dame:

Krasne okraske za obleke, trakove svilne zadnje novosti za bluze, pajčolane, pasove, predpasnike, rokavice, nogavice, dežnike, solčnike, bluze, čevlje, vse potrebščine za obleke, kakor: podlage, sukanec, svila, gumbi, vezanja, zaponke itd.

Za gospode:

Raznovrstno belo in barvano perilo najbolj vrste, jopice za hribolazce; kolesarje, veslarje; zadnje novosti ovratnic, ovratnikov, zapestnic, nogavic, rokavic, hlačnikov, čepic, čevljev, dežnikov itd.

Opozorja

prečistite dame, na svojo veliko zalogo obče priznano najboljših modercev vsake cene.

Za birmarce

in otroke; rokavice, nogavice, pajčolane vsake vrste, obleke, čepice, razno perilo.

Za slavnosti

in druge veselice: vsakovrstne narodne trakove, kojim preskrbi na zahtevo vsakovrstne napise.

Cene brez vsake konkurence.

Javna dražba.

Dne 22. junija t. l. 9. ure predpoludne pa do 11. ure bode v St. Lovrencu pri Neblem zmanjševalna dražba oddaje dela v namen poprave župnijske cerkve v St. Lovrencu in župnišča istotam. Pogoji in stroškovnik sta na razpolago v župnišču.

Stavbeni odbor.

St. Lovrenc pri Neblem, 2. junija 1903.

Prodajalnice jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke iz Majdičevega mlinca v Kranju, nadalje ima tudi raznovrstne pijače na primer: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goršice (Senf) Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodove užigalice. — V zalogi se dobijo tudi testenine trdke Žnidaršič & Valenčič v Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko spadajoče blago. — Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovca v Semeniški ulici h. št. 1. (v lastni hiši.)

Pri svetem Antonu Padovanskem

PRVA ZALOGA

cerkvenih oblek in nabožnih stvari.

Trst, Via Muda vecchia št. 2 (za mestno hišo)

Dobi se bogata izbira pianet, dalmatik, pluvial, humeral, roketov kvadratov, kolarjev Leo, prsnikov, misalov, brevirjev, ritualov, diurnov in neštevilno nabožnih različno fino vezanih knjig, svečnikov, križev, svetilnic, kelihov, ciborjev se srebrno kupu.

Jedina zaloga za celo Primorje kipov o vsakovrstni velikosti in kvaliteti, umetniško delo v romanskem kartonu, priporočljivih posebno za vlažne cerkve.

Zaloga sveč iz čistega čebelnega voska kakor tudi mešane sveče I. in II. vrste, podob, vencev, križčev in svetinj vsakovrstnih.

Lastna izdelovalnica palm iz umetnih cvetlic in vsakovrstnih drugih del spadajočih k bogočastju, izvršijo se vezanja (ricami) najfinejša za zastave, pregrinjala i. dr.

Popravlja se vsakovrstne stvari za ceno, pri kojoj je izključena vsaka konkurenca.

Naročitve se izvršijo točno in hitro.

Ob nedeljah in praznikih je prodajalnica zaprta.

Z odličnim spoštovanjem

Anton J. Vogrič.

Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

Gorica, pred nadškofijo hiš. št. 11.

Za čas stavbe priporoča vse stavbne potrebščine, kakor: cement, stavbne nosilce, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozorja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja dob rezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici.

Pocinkana žica za vinograde po jako snižanih cenah!

Pozor!

Eno kronske nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za 100 kron blaga.

Prosiva zahtevati listke!

GORICA

(Večerno izdanje.)

Izhaja vsa turek in sobota ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri pop. za deželo. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljanj celoletno 8 K, polletno 4 K in četrtletno 2 K. Prodaja se v Gorici v tobakarni Schwarz v Solskih ulicah, Jellersitz v Nunskih ulicah in Leban na Verdijevem tekalšču po 8 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo »Gorice«. Oglasi se računijo po peti vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska »Narodna tiskarna« (odgov. J. Marušič).

Izredni občni zbor „Sloge“ v Št. Petru.

Kakor je bilo naznanjeno, vršil se je v nedeljo popoldne v Št. Petru pri Gorici izredni javni občni zbor političneza društva „Sloga“, katerega glavni namen je bil protestovati proti dogodkom na Hrvaškem, oziroma proti nezakonitostim, katere so pripravile naše brate do obupa tako, da je njih duša vskipela, da jim je pošla potrpežljivost, da si zdaj z dejanji, kakoršna se gode na Hrvaškem, hočejo priboriti svoje v nagodbi z Ogrsko zajamčene, a po dose-danjem banu Khuen-Hedervaryju tep-tane pravice. Ta shod se je imel vršiti na dvorišču »Kmetijske zadruge« v Št. Petru pri Gorici. V ta namen bilo je tudi dvorišče dostojno vrejeno in plapolale so tam mnoge slovenske tribojnice s črnimi trakovi. Tudi je bil pripravljen v ta namen poseben oder, a žal, vse to zastonj, kajti celo popoldne lilo je neprestano in tako hudo, da o zborovanju na prostem ni bilo niti misliti in da smo se prav čudili, da smo vkljub vsemu dežju našli toliko ljudi, ki so prišli ure in ure daleč v Št. Peter, da se udeležijo te manifestacije za brate Hrvate, ter da pokažejo, da se čutijo popolnoma solidarni z bratskim narodom hrvaškim, katerega je kruta sila prignala do tega, da si hoče zdaj celo s prelivanjem krvi priboriti to, kar mu je bilo zakonito zajamčeno, a kar se mu odteguje. Da ne bi bilo dežja, brojila bi množica, ki bi se udeležila shoda v Št. Petru, na tisoče, tako pa nas je zborovalo le toliko, kolikor nas je moglo stati v sicer prostorni dvorani »Kmetijske zadruge«, drugi so se pa morali odstraniti, a največ ostalo jih je doma, ker niso niti mislili na to, da bi se pri vsem slabem vremenu vendarle obdrževal shod. Navzlic vsemu temu torej zbralo se nas je v zgoraj omenjeni dvorani kakih 700 oseb, ljudi vseh slojev našega slovenskega ljudstva. Predsednik društva „Sloga“, državni in deželni poslanec dr. Ant. Gregorčič, otvoril je zborovanje, pozdravil vse navzoče, ter predstavil vladnega zastopnika v osebi g. okrajnega nadkomisarja Polley-a. Rekel je, da je ta občni zbor „Sloge“ izreden, ker so izredne tudi okolnosti, ki so napotile predsedništvo, da ga je sklicalo. Izredni da so namreč dogodki na Hrvaškem, tam, kjer bivajo naši krvni bratje

Hrvatje in o teh izrednih dogodkih hočemo tudi mi in moramo goriški Slovenci izreči svoje mnenje. Kot govornik o dogodkih na Hrvaškem pa se je prijavil predsedništvu g. dr. Frančišek Pavletič, odvetnik v Gorici, in njemu poda predsednik tudi besedo.

Gospod dr. Pavletič govoril pa je približno tako-le:

Dragi rojaki! Izmed vseh dogodkov, ki so se dogodili zadnji čas na Hrvaškem, se mi je najbolj vtisnil v spomin dogodek v Podsusedu, kateri dogodek ilustrira položaj na Hrvaškem. V Podsusedu vzdignili so se kmetje za pravice. Proti kmetom poslali so orožnike. Jeden orožnik je pomeril v gručo. Kar stopi kmet predenj, razgali prsa ter reče: »Tu notri je hrvaško srce, ako imaš pogum, vstreljaj!«. Počil je strel, kmet je padel.

Kako je moglo priti do takih odnošajev. Vse kar se godi se godi iz vzrokov in tudi ti dogodki na Hrvaškem imajo svoje vzroke. A še popreje moramo odgovoriti onim, ki trde, da Slovenci se nimajo brigati za hrvaške dogodke, da smo upravičeni baviti se z njimi. Mi namreč odklanjamo načelo sebičnega individualizma, po katerem naj se vsak človek briga le za se. Toda vse človeštvo je ena družina, in človek se zanima za to, kar se godi drugim. Mi pa smo tudi Slovani, in kot taki najbolj sorodni hrvaškemu plemenu. Sosedje smo, ker imamo velik del skupne zgodovine. Ko so Turki ropali, postavili so se Hrvatje in Slovenci skupno v bran. Naravno je, da se je iz te skupnosti izcimila vez.

Združeni pa smo tudi s Hrvati pod žezlom habsburške dinastije.

Sicer pa imamo še drug vzrok. S Hrvaškega namreč prihajajo različne zahteve in želje do oblasti v naši državni polovici, katerim se tudi vstreza. Policijski agentje hodijo po naših mestih in stikajo za banu neljubimi osebami, vršile so se preiskave po ljubljanskih tiskarnah, iz Ljubljane so poslali vojske na Hrvaško, policija je aretirala dr. Pegana, misleč, da je hrvaški časnikar Hinko Sirovatka itd.

To so pač zadostni razlogi, da se zanimljemo za dogodke na Hrvaškem.

Kaj pa je povzročilo dogodke na Hrvaškem?

Hrvaški narod ima slavno zgodovino, ki ni sicer na čelu evropske omike,

ker je omiko zaviral Turek. Hrvatje so se svojo srčno krvjo pojili bojišča v bran zapadne kulture, se svojimi prsi odbivali naval barbarov — Turkov. Toda kjerkoli je na bojišču plul habsburški prapor, stal je Hrvat v brambo in prelival zanj srčno kri. Spominjam le 30 letne vojske, bojov Marije Terezije s pruskim Friderikom, bojov s Francozi, sosebno Napoleonom. Spominjam vas leta 1848. in slavnega bana Jelačica (živio Jelačić).

Da se je Avstrija razvila in vzdružala, je v velikem delu omogočila zvestoba Hrvatov in njihove žrtve.

Toda kako plačilo so prejeli? Res, dala se je Hrvatom l. 1868. nagodba z Ogrsko, ki jim zagotavlja samostalnost in narodni obstoj. Toda, čujte, niti nagodba, niti naravne pravice, niti načela, ki so splošno priznana, se niso izpolnjevala. Rušila se je pod raznimi bani in posebno pod zadnjim banom Khuenom nagodba, in posebno pod sedanjim banom rušile so se vse ustavne pravice, rušena so načela civilizovane državne uprave. Niti trije odstotki prebivalstva nimajo volilne pravice, med temi je polovica uradnikov. A še te volitve se vrše v senci bajonetov, neodvisne volilce zapirajo, da ne morejo voliti. Opozicijsko časnikarstvo se preganja z konfiskacijami, kaznimi. Občinska avtonomija je docela pogažena. Osebnostna svoboda se krati. Vladi neljubi ljudje se zapirajo brez vsakega vzroka. Krši se pismena tajnost. Policija prihaja na pošte ter odpira pisma.

Žalostne so gospodarske razmere. Po nagodbi ostane od hrvaških dohodkov 44% za domače potrebe, ostalo t. j. 56% pa gre v Budimpešto za takozvane skupne stroške. Ti dohodki ne zadostujejo za samoupravo, zato pa se davčno breme vedno množi in je postalo neznosno. Ljudstvo je obožalo. Hrvaški kmetje ne morejo zmagovati velikih bremen in se izseljujejo v Ameriko. Skoraj ena desetina Hrvatov je že v Ameriki.

Kršijo se tudi ustavne pravice. Sistematično delujejo na to, da Hrvaška postane navadni madjarski komitat. Silijo madjarščino pri železniških in drugih skupnih uradih, dasi nagodba pozna le hrvaški uradni jezik. Razobešajo ogrske zastave in grbe itd.

Odpor Hrvatov je torej opravičen. Začetkoma skušali so zakonitim putem se braniti. A ker se jim je to zabranilo,

— (Poslušaj.) No, sedaj je vendar vtihnili. (Vgasi luč in hoče leči; a v tem se začuje razbijanje iz nova in zopet skoči s postelje.) Človek bi skočil kar iz kože! — (Zavije se v rjuho, odpre okno in zavpije:) Vi, če mi ne nehate robantiti, pokličem policijo! —

Dirindaj: Pustite me v miru!
Mirmidaj: Uprav to zahtevam od vas, da me pustite ponoči v miru! —

Dirindaj: Kako se drznete zahtevati od mene, da bi v tem vesoljnem potopu prenočil na cesti?!

Mirmidaj: Tega ne zahtevam!
Dirindaj: Torej ne motite me! (Razbija dalje.)

Mirmidaj: Kako dolgo pa nameravate še razbijati?

Dirindaj: Dokler mi ne odpro.
Mirmidaj: Kaj?

Dirindaj: (ponovi jezno.) Dokler mi ne odpro!

Mirmidaj: Na, servus! — Ta

vzbudila se je duša naroda. Da, dragi rojaki, gibanje na Hrvaškem ni umetno, marveč izvira iz duše naroda, ker ista čuti krivice. Vlada pa uporablja silovita sredstva. Ubilih je veliko, na tisoče zaprtih, v mnogih okrajih je proglašena nagla sodba. Odgovornost za izgrede, za žrtve nosijo oni, ki so s krivicami pritirali narod do obupa.

V Podsusedu, kakor sem omenil uvođoma, stopil je seljak pred orožnika rekoč: »Tu notri je hrvaško srce, ako imaš pogum, vstreljaj!«. Tako tudi, zdi se mi, da hrvaški narod stopa pred svojega trinoga bana Khuen-Hedervaryja ter mu govori: »Tu notri je hrvaško srce, ako imaš pogum, streljaj!«. In ako bode ban streljal, dragi rojaki, narod hrvaški ne bode podlegel, marveč vstal z podvojeno močjo ter pometel bana in njegove pomagače. (Dol z banom.)

In ker kri ni voda, Slovenci stojimo složni s Hrvati, dajemo duška svojim čutilom, protestiramo proti nasilju ter zahtevamo odstranitev vzrokov, zato predlagam sledečo resolucijo:

Goriški Slovenci, zbrani v Št. Petru na izrednem občnem zboru političnega društva „Sloga“ dne 7. junija 1903., izjavljajo slovesno, da stojijo složno na strani braskega naroda hrvaškega v obupnem boju, ki ga isti bije za svoje pravice proti nasilju; ugovarjajo odločno proti temu, da bi avstrijska ali skupna vlada posredno ali neposredno podpirala to nasilje, in pričakujejo od merodajnih činiteljev, da se po takojšnji, koreniti spremembi vladnega sistema na Hrvaškem zajamčijo Hrvatom v kraljevini pravice, ki jim gredo po naravnem pravu in obstoječih zakonih.

Resolucija je bila z burnimi klici: »Živili Hrvatje, dol z banom«, soglasno sprejeta.

K drugi točki dnevnega reda o slovenskem vseučilišču v Ljubljani, govoril je dež. poslanec g. prof. Iv. Berbuč blizu tako-le:

Kdor hoče graditi hišo ali poslopje, ki bi varovalo njega in njegove naslednike pred vremenskimi in drugimi nepravilnostmi, mora skrbeti za trden, nerazrušljiv temelj temu poslopju; a potem mora paziti na to, da je tudi drugi del stavbe v primerju s temeljem trdn in solidno sezidan, t. j. pritličje in prvo oziroma tudi drugo nadstropje.

(Gre proč od okna.) Toda stoj, — srečna misel! — (Vrne se k oknu.) Čujte, gospod!

Dirindaj: Kaj pa je?

Mirmidaj: Bodite tako dobri in stopite gori k meni! Ljubše mi je, da prenočite v moji sobi, nego da mi do jutra na tak način rogovilite in razgrajate.

Dirindaj: Ako dovolite, bodem tako prost, — samo enkrat še poskusim. (Tolče močno na vrata.)

Mirmidaj: Nikar, za božjo voljo, nikar! — Počakajte malo, tukaj je moj ključ. (Vrže ključ na cesto.) Odprite in zaklenite zopet; obrnite se na desno po stopnicah, jaz vam pa posvetim. (Zapre okno.) Mej dvema nesrečama si izberem manjšo: — spal bo tukaj v naslonjaču. (Vzame svečnik z mize ter prižge svečo.) Da bi mi šment le ne smrčal! (Opre vrata in sveti.) Ali vidite? (Čuje se ropot.) Bodite previdni, — počasu — počasu — tako — tako —. Jako me veseli imeti vas pri sebi, ko ni drugače mogoče.

(Dolgo vzdih.)

LISTEK.

Nocoj je prav lep večer!

Veseloigra. — Priredil Soški.

Osebe:

Mirmidaj, pisar; Dirindaj, zasebnik.

Priporočila.

Mala sobica. Na sredi v ozadju široko okno, skozi katero se vidi drugo okno onstran ulice. Na levo od okna postelja se zavesami. Postelja stoji tako, da jo občinstvo vidi po dolgoti. — Okno ima samo eno zaveso, in ta je na desno stran potegnjena in tam pripeta. Ob vzglavju pred posteljo so mala vrata, ki vodijo v stransko sobico. V ospredju stoji omara, na njej je majhno ogledalo. Pred omaro je naslonjač. — Na desno od okna so vrata, ki vodijo ven na stopnice. — Noč je; dež ploska zunaj.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Mirmidaj. — Potem Dirindaj.

Mirmidaj: (leži v postelji, na glavi ima nočno čepico. Onstran ulice nabija nekdo na vrata. Mirmidaj se prebudi vsled tega.) Tri sto pipecev! — Ali ne neha še!? — Sicer mu ni zameriti: — v takem dežju stati pod kapom ni prijetno. (Poslušaj.) Sedaj je sicer tiho.

(Leže. Kmalu prične še hujše nabijati, kot poprej. Mirmidaj skoči s postelje.) Grom in strela, kar je preveč, je preveč! — Kdo bo prenašal! (Odpre okno.) Vi prijatelji tam doli, imate — li sploh kak pojem o nočnem počitku? Trkajte vendar tako, da se ne bo slišalo! — — —

Dirindaj: Kaj vas boli?

Mirmidaj: Jaz hočem imeti mir! — Poskrbite, da pridite pod streho in ne uganjajte mi dalje tega kravala! —

Dirindaj: Ne čakajte mi takih neslanostij! — Kako pojdem pod streho, ako me nikdo ne sliši, da bi mi odprl? —

Mirmidaj: Je-li v oni hiši tam zavod gluhonemih, ka-li? —

Dirindaj: Idite se solit s svojimi dovtipi!

Mirmidaj: Dovtipi tje, dovtipi sem: jaz si sploh prepovem tak kani-balski ropot! — (Zapre okno in kašlja.) Še prehladil sem se nazadnje. — To je neznosno! — Koliko je pa ura? (Prižge luč in glada na ura.) Prvikrat snim danes

je stavil govornik sledečo resolucijo, ki se je tudi enoglasno sprejela:

Spoznaveje veliko važnost c. kr. kmetijskega društva v Gorici, pozivljamo slovenske kmetovalce, naj mu po svojih močeh pristopijo kot pravi ali kmetijski člani, naj se z vneto delež družstvene delovanja in točno izpolnjujejo društvene dolžnosti!

C. kr. kmetijsko društvo naj se uravna na podlagi popolne enakopravnosti glede zastopstva v osrednjem odboru, poslovanja v društvenem uradu in izdavanja društvenih glasil.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Državni zbor.

V petkovi seji posl. zbornice je prišel, kakor smo omenili že v zadnji številki našega lista, na razpravo novi nujni predlog poslancev Borčiča, Bianchinija in tovarišev zastran dogodkov na Hrvaškem. Ta nujni predlog se glasi: C. kr. vlada se pozivlje, da pojasni prave vzroke, zakaj je naravnost v cesarski pisarni posredovala, da je bila odklonjena prošnja hrvatskih in slovenskih državnih ter deželnih poslancev, ki so hoteli prositi vladarja, naj bi pomilostil na smrt obsojene Hrvate in preprečil nadaljno prelivanje krvi. Tega postopanja vlade ne morejo opravičiti razlogi, ki jih je gosp. min. pred. dne 26. maja navajal v zbornici. 2. C. kr. vladi se naroča, da se čim prej izvrši sodna preiskava o izgreduh v Ljubljani v noči od 24. do 25. maja, in da vspeh te preiskave naznani visoki zbornici. 3. C. kr. vladi se naroča, da v smislu člena XVIII. carinske in trgovske pogodbe z Ogersko skrbi, da ne bodo na Ogerskem ozir. na Hrvaškem brez sodnega sklepa v poštnih uradih odpirali pisma, kakor se sedaj godi. Predno je prišel na razpravo ta predlog, odgovarjala sta dr. Körber in Giovanelli na razne interpelacije. Tako je odgovoril dr. Körber tudi na interpelacijo posl. Derschata glede ljubljanskih izgreduh. Minister je dejal, da je po verodostojnih pričah (po katerih neki?) potrjeno, da se je na kazino enkrat ustrelilo, da pa ni potrjeno, da bi se ustrelilo trikrat. Proti sedmim osebam je preiskava, nadaljnje poizvedbe pa se še vrše. Potem je bilo stavljenih več interpelacij. Tako so vložili dr. Sušteršič in tovariši tri interpelacije: 1. Radi konfiskacije „Slovenca“ pretekli petek. 2. Radi napačnih uradnih poročil o ljubljanskih dogodkih in 3. Radi aretacije dr. Pegana na južnem kolodvoru v Ljubljani.

Češki socijalec Choc je s posebno interpelacijo zahteval, da naj se prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda pokara, ker je aplavdiral pesmi „Servus Brezina“, Klofač pa je zahteval, naj trgovski minister pojasni, če je res dal Klofaču denar za potovanje na Balkan. Končno je prišel na vrsto nujni predlog o hrvatskih zadevah. Utemeljeval je ta predlog Borčič, ki je govoril jako stvarno, a vendar odločno. Njegov govor je trajal 1¼ ure. Koj za njim je vstal ministerski predsednik Körber. Ta je govoril v petek kaj kratko in tudi mirnejše kakor zadnjič. Izrekel se je seveda proti predlogu, v kolikor se tiče hrvatskih zadev in trdil, da on ni provokatorično govoril in da tudi hrvatska vlada ne postopa provokatorično. (Burni ugovori.) Končno je izjavil, da je pripravljen predložiti zbornici uspeh preiskave zastran demonstracije pred ljubljansko kazino, čim bo pridiskava dognana. Za njim je govoril dr. Herold, čigar veliki in ostri govor je napravil globok utis. Herold je rekel, da je Körber danes nastopil veliko svojo retirado. Körber se glede Hrvatske vedno postavlja na stališče, da se v transilivanske zadeve ne sme vtikati. Madjari pa se vedno vtikajo v cisilivanske zadeve. Tako so stori, ko je šlo za fundamentalne člane, tako so stori, ko je šlo za jezikovne naredbe in pri raznih drugih prilikah. Körberjevo postopanje glede zaprosene avdijske hrvatskih poslancev pri cesarju je bilo neustavno in protimonarhično. — Uradniško ministertvo sploh ni poklicani posredovalec med krono in med narodi. Kadar krona potrebuje narode, najde vedno pot do njih, ko pa narodi iščejo krono, se jim pot zapre. Madjari so se vedno borili proti tiranom in zato bi ne smeli sedaj kljubovati Hrvatom, ko se ti trudijo, da bi se iznebili krutega tirana. Herold je izjavil, da bodo Čehi hodili roko v roki s Hrvati in podpirali z vsemi močmi njih opravičen boj.

Srbski prestolonaslednik

Iz Beligrada se brzojavlja, da proglasi srbski kralj Aleksander v najkrajšem času črnogorskega kneževiča Mirkota za

Nemški cesar na Dunaju.

Nemški cesar pride baje na Dunaj dne 17. septembra. t. l.

Protiaustrijske demonstracije v Italiji.

Protiaustrijske demonstracije v Italiji ponavljajo se skoro vsaki dan zdaj v jednom zdaj v drugem večjem mestu te blažene zemlje. Na več krajih je prišlo do jako grdih izgreduh in do pretepa med razgrajajočo množico in med vojaštvom. Tudi v Vidmu bile so v nedeljo take protiaustrijske demonstracije, ki so se pa vršile brez izgreduh. Ta dan je bilo v Vidmu vse polno goriških Italijanov, saj so jih pa tudi pozivali tukajšnji listi, naj gredo vsi ta dan v Videm. Priredili so tam velik demonstrativen sprevod. Nosili so velike vence, med temi je bil tudi jeden s trakovi, na katerih je stalo zapisano „Evviva Gorizia italiana“. Seve, da nas to malo briga in da smo zabilježili to jedino le iz vzroka, da izpolnimo svoje časnikarsko dolžnost ter da povemo svojim čitateljem, kaj vse se dogaja po svetu.

Domače in razne novice.

Smrtna kosa. — V Tolminu je umrla gospa Ilka Devetakova, soproga c. kr. poštarja v Tolminu. Pokopali so jo minulo sredo. Naj v miru počiva!

Za „Šolski Dom“. — Predsedništvo je prejelo 42 K 14 v., katere so zložili domoljubi po shodu v Št. Petru dne 7. t. m.

Upraviništvo je prejelo: I. G. v Gorici 5 K. Hvala!

Potrjena izvolitev. — Minister za trgovino je potrdil izvolitev Alfreda Lenassija za predsednika in Josipa Venutija za podpredsednika tukajšnje trgovske zbornice.

Ljubljanski igratelj v Gorici. — Kakor je bil razvoj slovenske dramatike v Ljubljani eden največjih pojavov narodnega probujenja, tako je bilo obžalovati, da je bilo razmeroma malo izvenljubljanskih Slovencev deležnih onih užitkov, ki jih nudi od dobrih igralcev vzprijetna dobra gledališna igra. Nad vse srečna se mora torej imenovati misel, ki jo vresničuje skupina ljubljanskih igralcev s tem, da porablja mrtvo gledališčno sezono v gostovalne nastope po širni slovenski domovini, in ni se čuditi, da so ti igralci povsodi, kakor se poročajo, sprejeti z navdušenjem; upamo, da jih bo ta navdušenje sprejem vzpodbujal k vsakoletni ponovitvi enakega potovanja. Posebno blagodejno morajo njih nastopi uplivati na Štajerskem, kjer se zdi prav mnogim omikancem in neomikancem nemščina edini lep in imeniten jezik; kaj čemo še le reči o Koroškem! V Gorici je bil nastop ljubljanskih igralcev nameravan še proti koncu meseca aprila, a le za eden večer in samo s tremi igralci. Naključilo se je, da se je nastop takrat odložil, in hali smo se že, da ga sploh več ne bo, ko nas je prijetno presenetila napoved osmih igralcev za dva večera. In zdaj, ko sta ta večera s tretjim dodanim vred za nami, zdaj se le vemo, kaj bi bili zamudili, ako bi oni izostali.

Prvi večer so predstavljali igro „Hazarji“, ki se nahaja v „Slov. Taliji“ pod naslovom: „Gospa, ki je bila v Parizu“. Igra je vseskozi šaljiva. Glavna oseba je razposajena mlada udova, ki spletari med dvema zakonskima in obenem v prid nekemu dekletu, ki ji oče major hoče vsiliti neljubljenega ženina, huzarskega častnika. V svoji hudomušnosti se mlada vdova sama preobleče v huzarja in se predstavi majorju kot pričakovani ženini, a pride vpričo majorja, ki jo po vojaških zadevah izprašuje, ji močnega vina in tobaka ponuja, in posebno ko bi imela s pravim huzarskim častnikom v isti sobi prenočiti, v take mučne zadrege, da ji ne ostane drugega nego izdati se kot — žensko.

Drugi večer predstavljali so „Ženski Otelo“, igro spisano od Al. Dumas-a ml., še nenatisnjeno. V tej igri vzbuja obilno smeha zlobudrava, prismojena kuharica smešno našematurjena po pravem kuharičnem okusu; a jedro igre je vse drugo kot šaljivo: obravnava se v njej oni velikanski konflikt med zakoni narave in oni človeške konvencije, ki ga je tako ganljivo naslikal naš Prešern v „Nezakonski materi“, in obenem drugi konflikt, v katerem zmaga konečno blagosrčnost kremenitega značaja nad občeveljavnimi pojmi o pravici zakonskega moža do svoje žene. In tu je bilo prizorov tako ganljivih, tako v srce segajočih, da je pač pri slušateljih se marsikatero oko zarosilo. — Ker je bil prvega večera obisk nepovoljen radi predidnih praznikov in ajdovske slavnosti, ponovila se je tretji večer igra „Hazarji“ z ozirom na one, ki so jo prvič zamudili.

nje, ročno spretno in sigurno izvrševanje vsakega prizora je kaj prijetno učinkovala na gledalce.

Preveč naraslo bi naše poročilo, ako bi opisovali vrline vsakega posamičnega igralca, vendar ne moremo si kaj, da ne bi dali duška našemu posebnemu občudovanju gospe in gospoda Dobrovolny, češke zakonske dvojice. Le dve leti sta še le v Ljubljani, in kako čisto in lepo govorita naš jezik! Gosp. Dobrovolny s svojim prijetnim sonornim glasom, s svojim naravnim, nikoli pretiranim kretanjem, s svojo lepo postavo, bil je naravnost impozanten; človek, poslušajoč in gledajoč ga na odru, si kar ne more drugače misliti, nego da je to človek takih vrlin, kakor jih predstavlja v igri. Glavne vloge so še igrali: Gospa Danilova, polna nevsahljivega humerja, g. Danilo, g. Nučič; silno smešen sluga je bil g. Molek. Jako mična prikazen je mlada gospica Kočevar, ki je posebno v drugi igri nezakonsko hčerko z nepresežno nežnostjo predstavljala. Imeli smo priliko, občudovati jo v večerni družbi kot tako simpatično pevko, da zavidamo Tržačane, ki so jo v „Desetem bratu“ na odru peti slišali.

Pri reprizi „Hazarji“ se je igralo še s podvojeno ognjevitostjo. Morda si smemo laskati goriški Slovenci, da so se igralci nad našimi iskrenimi simpatijami tako ogreli; to bi opravičilo našo nado, da nismo zadnjikrat uživali njih gostovanja. Dal Bog pa, da bi, ako zopet pridejo, mogli igrati na lepšem in pripravljenem odru, kakor smoga, žalibog, imeli tokrat na razpolago! — Čitalniški predsednik in tajnik sta jim med igro drugega večera podarila lavorjev venec z narodnim trakom ter primernim napisom in trem damam krasne šopke.

Udeležba je bila drugi večer jako povoljna; praznote prvega večera so se pokrile tretji večer. Z zadovoljnostjo omenjamo, da se od strani deležnikov našim gostom ni ponudila nobena prilika, opaziti naše še vedno nepovoljne domače razmere.

Blagoslovljenje šolske zastave „Šolskega Doma“. — V nedeljo dne 7. t. m. izvršilo se je ob 10. uri predpoludne v podružni cerkvi sv. Ivana v Gorici slovesno blagoslovljenje šolske zastave „Šolskega Doma“, katero je darovala neimenovana oseba tem učnim zavodom. Te izvanredne slovesnosti vdeležila se je šolska mladina z učiteljstvom na čelu in pa mnogo drugih goriških Slovencev. Zastavo je blagoslovil veleč. gospod Alojzij Kovačič. Pred blagoslovom zastave imel je omenjeni gospod kratek, a jedernat govor, v katerem je razložil šolski mladini pomen njene šolske zastave. Temu govoru sledilo je blagoslovljenje zastave, pri katerem je kumovala veleštovana gospa Hrovatinova. Blagoslovu je sledila sv. maša z blagoslovom. Med sv. mašo so prav lepo pele gojenke višjih razredov pod spretnim vodstvom velečastitega gospoda mestnega župnika Ivana Kokošarja, ki je spremljal petje z orglami. — Po dokončanem cerkvenem opravilu podala se je šolska mladina v sprevodu z odkrito zastavo v učne zavode. S tem je bila zaključena prelepa svečanost.

Protestni shodi. — O protestnem shodu glede dogodkov na Hrvaškem, katerega je sklicalo politično društvo „Sloga“ v Gorici in ki se je vršil v Št. Petru pri Gorici, poročamo na prvem mestu. Pri Catteriniju na Goriškem pa se je vršil tudi v nedeljo in sicer ob 11. uri predpoludne istotako protestni shod glede dogodkov na Hrvaškem in sicer se je vršil ta shod pri ugodnem vremenu. Tudi ta shod je bil jako dobro obiskan. Na tem shodu, katerega je sklicala „narodno-napredna“ stranka in socijalni demokratje, sta govorila k stvari dr. Treo in pa lastnik „Soče“, mokrcač Kopač pa je govoril za brate Hrvate proti duhovščini, morebiti zaradi tega, ker tiči na Hrvaškem v ječah, vse polno duhovnikov, v katere jih je spravilo Khuen Hedervaryjevo nasilstvo, ter se boré z narodom za narod proti trinogu.

Narodno slavlje v Ajdovščini-Šturiju. — Veselični odsek istiga sklenil je v svoji zadnji seji dne 6. t. m. odpustiti ves čisti preostanek narodnega slavlja v Ajdovščini-Šturiju za osirotele hrvatske rodbine.

Most čez Sočo pri Barki. — Most čez Sočo pri Barki je popolnoma končan. Včeraj so se pričeli na njem obtežnji poskusi.

Kanalska ura. — Iz Kanala nam piše nekdo, da se kanalska ura na zvoniku nahaja v kljub vsem pritožbam še vedno v največjem neredu. Od 20. januarja t. l. imajo baje pri kanalski uri opraviti cerkovnikovi mizarski učenci. Od tistih dob ura skoro nikdar več redno ne kaže in tudi ne kaže. Danes je ura 10 min.

prehitro. Jedenkrat bije ura ure in četrtinke, drugikrat pa samo četrtinke. Nič ne pazijo ti mizarski učenci na to, da bi ne zvonili, ko ima ura biti. Poleg tega pa so tudi vrata iz zvonika na streho in pa ona v zvoniku pod obokom vedno odprta, tako, da vplivata tudi slabo vreme in veter jako neugodno na uro. Vsega tega ni bilo dokler je imel v oskrbi uro g. Šuligoj in je takrat ura izvršno tekla, bila in kazala. Zaradi teh nerednosti so ljudje jako nezadovoljni. Dopisnik misli torej, da je skrajni čas, da posežejo vmes oni, ki imajo pri uri kaj ukazovati. Tudi mi želimo, da bi se slavno kanalsko županstvo za to stvar nekoliko zavzelo, da bi tako pomirilo našega dopisnika in vse one, ki se zaradi te nesrečne ure baje tako jezijo.

Izvozni sadni trg. — Na izvoznem sadnem trgu v Gorici so prodali dne 5. t. m. 80 kg jagod po 90 v kg., 120 kvintalov graha po 10 K kvintal, 10 kvintalov špargljev po 42 K kvintal, 400 kvintalov črešenj po 24 K kvintal, 20 kvintalov novega krompirja po 20 K kvintal.

Turnarska slavnost v Ljubljani.

— V soboto bilo je v Ljubljani vse mirno, ne tako pa v nedeljo. Nemški turnarji so s svojim pangermanskim nastopom izzvali demonstracije. V kazinskem vrtu, kjer so imeli zajutrek, razobesili so namreč tudi dve pruski zastavi. To pa je bilo slovenskemu mirnemu prebivalstvu preveč in je postalo zaradi tega jako nemirno, kar je popolnoma naravno in opravičeno. Zbralo se je torej pred nemško kazino več ljudstva, ki je zahtevalo, da se odstranijo pruski zastavi. To zahtevo so izrazili nekateri županu Hribarju, ki se je tudi nahajal v „Zvezdi“. Župan Hribar zahteval je od turnarjev, da odstranijo zastavi, a ti tega niso hoteli storiti in je bil Hribar prisiljen ukazati policiji, da ona odstrani omenjeni zastavi. Ko se je to zgodilo, začeli so turnarji peti znano pangermansko pesem „die Wacht am Rhein“, na kar so Slovenci začeli peti našo pesem „Hej Slovani“. Nemški turnarji so uganjali vse te pangermanske burke pod zaščito kranjske vlade in njenega načelnika barona Heina. Za Boga, ali ne zadostujejo dogodki na Hrvaškem, ali se hoče po sili izzvati tudi dogodke na Kranjskem? Razmere v Avstriji nastajajo pa res vedno „fletnejše“.

Včeraj, ko so odhajali turnarji iz Ljubljane, bila je vsa policija po koncu. In bilo je tudi vse polno orožnikov. Pa Heinu se ni še zdelo, da bi bili turnarji popolnoma varni, zato sta pa nastopili tudi dve stotnji vojakov. Kako očetovsko pač skrbi baron Hein za svoje ljubljence.

Grozna nesreča na železnici. — Na istrski železnici med Trstom in Počrečom in sicer pri Žavljah blizu Trsta, zgodila se je v nedeljo predpoludne okoli 11. ure grozna nesreča. Trije znanci naveli so si namreč v Trstu nekega voznika Dodiča, da bi jih popeljal v neko vas blizu Trsta, kjer so se namenili ta dan preživeti. Bili so to 27-letni Josip Sluga, strugar v ladijedelavnici sv. Marka, Josip Dretina, zidar istotam in 26-letni Josip Gropajec, tudi zidar istotam. Ko so se pripeljali do onega mesta, kjer gre železnica čez državno cesto in napravi pred tem mestom velik ovink, tako, da se je z državne ceste ne vidi, je voznik sicer čul žvižganje železniškega stroja, ki služi v znamenje, da je vlak blizu in da se imajo vozniki ustaviti, a ker se mu je zdelo, da je vlak še daleč in da še lahko z vozom zbeži čez železnico, pogнал je konja, misleč, da se mu ni bati kake nevarnosti. Ali revež, motil se je hudo, kajti ravno takrat, ko je hotel z vozom čez železnico, pridrdral je vlak in stroj je zadel tako močno ob prvi del voza, da ga je odrgal od zadnjega, pri kateri priliki je konj splašen oddinjal naprej, dočim je padel g. Dodič pod kolesa železniškega stroja, kateri mu je koj pretrgal obe nogi. Ostali trije potniki pa so odleteli več metrov daleč in popadali z zadnjega dela voza na tla. Vlak se je sicer kolikor mogoče hitro ustavil, a nesrečni Dodič izdahnul je že čez kakih 20 minut svojo dušo, ko je pred smrtjo vendarle še poprosil, naj mu dajo vode. Ostali trije bili so še precej močno poškodovani na glavi in po životu. Prepeljali so vse tri v tržaško bolnišnico. Dodič je umrl za odtokom krvi. A čez nekoliko časa iz Trsta došli zdravnik je konstatiral, da bi ne bilo mogoče rešiti Dodiča življenja tudi če bi bila zdravniška pomoč koj po nesreči pri rokah.

Sin, morilec očeta. — 25-letni Alojzij Martire iz Barlete v Italiji, je že več časa živel z neko 40-letno vdovo, ki je imela 4 otroke. Martire je hotel vdovo poročiti in je prosil svojega očeta, da bi mu v ta namen dal kaj denara.

A varal bi se oni, ki bi si mislil, da je s tem delo dovršeno in zavarovano proti razpadu. Vsekako je treba skrbeti — kakor lahko umljivo — tudi za streho, katera poslopje nadkraljuje ter je varuje pred razpadom. Delo mora biti popolno, dovršeno; inace nima obstanka.

Kar velja pa za poslopje, ki nam služi v osebno varnost, isto velja tudi o znanstvenem poslopju, katero si mora zgraditi vsaki narod, kateremu je mar svoj obstanek. Tudi tu je treba skrbeti najprej za temelj, potem za stavbo samo in naposled za streho, inace razpade vse delo.

Po domače povedano: Narod, ki hoče skrbeti za svoj obstanek, mora v poštev jemati v prvi vrsti ljudsko šolstvo, potem srednje šole, a zahtevati mora z vso odločnostjo strehe, univerze, ki vse nadkraljuje ter je varuje pred razpadom.

Kar se tiče ljudskega šolstva, smo Slovenci v zadnjih 30 letih še precej napredovali; posebno Kranjska in Štajerska sta v tem oziru lahko še precej zadovoljni. Slabo se godi v tem še Korošcem in Tržačanom; toda tudi pri nas imamo večinoma le jedno- in dvorazrednice s poldnevni poukom, dočim imajo druge, bolj srečne kronovine, mnogo tro- in četverorazrednic s celodnevni poukom. Naravno, da ne morejo biti pri nas uspehi toliki, kakor v onih kronovinah. Sicer pa ne spada ta točka v moj današnji program; o tem Vam pove kaj več moj naslednik.

Tudi na polju srednjega šolstva imati Kranjska in Štajerska zaznamovati nekaj uspehov, dočim je naše srednje šolstvo še na oni stopinji, na kateri je bilo tudi pred petdesetimi leti. A vse to, kar smo dosegli na tem polju, razpade pri prvi nevihti, ako ne priskrbimo delu strehe, ki je bode varovala pred razpadom.

Umevno je torej, zakaj je začelo tako živahno gibanje med Slovenci za slovensko vseučilišče v Ljubljani, katero menda ne preneha, dokler ne pridemo do svojega smotra.

Vprašanje nastane pa, imamo-li pravico do take zahteve?

Mislim, da ni razumnega človeka v Avstriji, ki bi nam odrekal pravico do svoje individualne eksistence; pravice, da živimo kot Slovenci. Če je temu pa tako, potem morajo skrbeti oni merodajni činitelji, ki skrbijo za dušni razvoj drugih narodov, tudi za dušni razvoj, za napredek in višjo omiko Slovencev.

A kakor ima vsaka še tako poštena in opravičeva zadeva svoje nasprotnike, tako jih ima tudi ta. Skoro ni vredno, da bi se tozadevni ugovori tu razpravljali in ovrgli, toda ker izvirajo iz merodajnih krogov in niso vsem znani, hočem se tukaj z nekaterimi pečati.

Iz zelo merodajnih krogov izvira izrek, da se ne sme dati Slovincem slov. vseučilišča iz političnih ozirov! — Dobro! — Mi se ujemamo s tem. Šola nespada v politiko in politika ne v šolo. Toda če bi bilo to napaka, bi bila pa ta, da bi se ne dala Slovincem slov. univerza iz političnih ozirov ali brez ozirov, dasi je ta zahteva, ne oziraje se na politiko, opravičena in po danih razmerah utemeljena.

Vprašam pa tudi: Kaki oziiri so bili merodajni, da ima 9 milijonov Nemcev pet vseučilišč, dočim ima 15 in pol milijonov Slovanov le tri, jedno v Pragi in dve na Poljskem?

Ugovarjalo se bode, da Nemci so kulturni narod, in jim kot takemu pritičejo višje šole. Dobro! A mi Slovani hočemo postati kulturni narod, zato so nam univerze še bolj potrebne nego Nemcem. (Živahno odobravanje.)

Ugovarja se tudi, da Slovenci nimamo primerne središča za slov. vseučilišče. Univerza mora biti v velikih centrih, ki dajajo dijakom sama na sebi priliko do svetovne izobrazbe, ki širijo opomniti, da bela Ljubljana je po svoji

geografski legi in drugih okolnostih — rekel bi — ustvarjena za to, da bi se tam osnovala slov. univerza. Sicer pa so Nemci osnovali univerze v še manjših mestih nego je Ljubljana, ki izvrstno vspeva; in kar je Nemcem prav, zakaj bi ne bilo tudi nam.

Res je, da imajo velika mesta neko prednost za take šole; a pomisliti je, da ima vsaka stvar svojo solnčnato in senčno stran. V velikih mestih se razširja obzorje mladine, a ta mesta imajo v sebi tudi nevarnost, da odvedejo mladino od svojega pravega smotra, česar nimajo mala mesta. Koliko naše mladine se ne poizgubi na Dunaju in drugod, dočim bi ista mladina izvrstno vspevala v svoji ožji domovini ali v malih mestih?!

Pravijo tudi, da celokupnost države in mir med narodi zahtevata, da se mladina izobrazuje v velikih centrih, posebne na Dunaju. Mi mislimo pa, da mir med narodi nastane tedaj, ako bodo vse narodnosti v Avstriji enakoveljavne, da bode druga drugo spoštovala. Dokler misli pa jeden narod, da je zato ustvarjen, da gospoduje nad drugimi, a da so drugi le heloti, dollej ne bode miru med narodi. (Prav dobro!)

Drugi ugovori so tako plitvi in piškavi, da se mi ne vidi potrebno, o njih tukaj razpravljati.

Zato pa sklepam in predlagam: Javni shod v Št. Petru, sklican po političnem društvu „Sloga“, skleni:

1. Visoka vlada se pozivlja, da nemudoma ukrene vse potrebno, da se ustanovi slovenska univerza v Ljubljani, za sedaj vsaj juridična in teologična fakulteta.
2. Predsedništvo društva „Sloga“ se pozivlja, da odposlje takoj ta sklep na pristojno mesto.

O slovenskih srednjih šolah in ljudski šoli v Gorici, je poročal dež. poslanec g. B. Grča.

Slovenci pravzaprav nimamo nobene slovenske srednje šole. Imamo neke pol tič, pol miš gimnazije na Kranjskem in Štajerskem, a goriški Slovenci nimamo ničesar. Dolgo že zahtevamo, opetovano smo ponovili svoje zahteve in prošnje. Občine in društva, dež. in državni poslanci so opetovano prosili in zahtevali slovensko srednjo šolo v Gorici. Tudi v dež. zboru smo v slogi z Italijani zahtevali srednjo šolo. Vlada torej ve za našo zahtevo a vendar ničesar ne stori. Izgovora nima. Število dijakov je zadostno, profesorjev tudi ne manjka. Denarno vprašanje ne pride v poštev. A zdi se, da hočejo nas Slovence zatajiti. Zato moramo vpiti, in nikdar ne nehati.

V Gorici nimamo nobene prave ljudske šole. Slovenskih otrok v „Sol. domu“ je čez 500, koliko pa jih je zatajenih? Zakon velevala za vsake 40 otrok lastno šolo. Pri nas pa hoče vlada ostati nad strankami in pravi, pobotajte in zmenite se med seboj, jaz se v vaše zadeve ne vtikam. Tako govori ona vladi, ki je za 39½ laških otrok v Podgori ukazala otvoriti italijansko šolo, ki je — Ljubljani brzojavno zapovedala mestnemu svetu ustanoviti nemško šolo. Zato tudi zahteva po slovenski ljudski šoli v Gorici ne sme z dnevnega reda.

K besedi se oglasi g. Dermastia ter je opisal razmere na goriški gimnaziji, kjer se dijaki mučijo z nemščino, in jih radi tega mnogo propade.

Sprejeta je bila soglasno sledeča resolucija:

Današnji shod pozivlja vlado, da ustanovi v Gorici slovenske srednje šole, ter protestira proti sedanjim razmeram na srednjih šolah, vsled katerih morajo slovenski dijaki zaostajati.

Poziva tudi vlado, da se uredi v Gorici slovenske ljudske šole v zadostnem številu in na primerenem prostoru.

K ti, kakor tudi k resoluciji glede slov. vseučilišča, je predlagal g. dr. Ferd. Rojce dodatek, s katerim se pozivljajo slovenski državni poslanci, da stopijo v dotiko s češkimi drž. poslanci in da z njih pomočjo pribore to, kar se zahteva ta dodatek je bil jednoglasno sprejet.

Četrta točka dnevnega reda je odpadla, ker je bil g. dež. pos. Jakoncic, kateri je bil naprošen, da bi o nji poročal, po nujnih poslih zadržan. Predsednik dr. Gregorčič je zaključil shod in zborovalci so se razšli z „Živili Hrvati“, „dol z banom“.

Shodu so došle sledeče brzojavke, katere so zborovalci navdušeno pozdravili in sicer:

Ajdovščina: Starašinstvo pristopi sklepom glede Hrvatske Županstvo.

S v. Križ-Cesta: V imenu sloge v obrambo pravic rodni bratov, v blagostanje in napredek naroda, sprejetim resolucijam se pridruži „Slovensko katoliško politično društvo za okraj Ajdovščina“.

Cerkno: V boj za narodne pravice vsi podajamo si desnice, Slovincu i Hrvatu prava slovanska mora dati slava. „Narodna Čitalnica“ — Cerkno.

Za Hrvate — naše brate!

Junaški vi Hrvatje,
Nesrečni naši bratje!
Krivice, grenkosti polna čaša —
In kri vam prekipela je;
A tudi nam zavrela je,
Saj vaša kri pač kri je naša:
En vir oboje nam rodi,
Oboja hkratu nam kipi.
Po isti materi smo bratje,
Ne bratje le, pač dvojčki smo!
In zdaj se z nami brati Srb,
Ne loči nas ne križ ne grb. —
Ne dvojčki, — trojčki smo,
I vsi edini,
Ko trinog žuga domovini.
Kri vsem nam prekipela je,
Ko začutila dela je,
Ki kruti jih vrši tiran,
Hrvatski — nehrvatski ban.
Bili že prej so Kühni — bani
Hrvatom le zloglasno znani,
Bili od davna Hedervári
So bratom kruti le barbari,
Bili jim preganjalci so,
Bili le zatiraleci so
Bo rod ta boljši kdaj? — proč up!
Saj gađu z leti rase strup.
In Hedervar ta stari gad
Ves strup od dedov je prevzel,
Nam brate smrtno grizti jel,
Ha, gad ne opusti naved, —
Ne opusti jih Hedervár,
Kaj kri mu bratov naših mar?!
Vse pade naj, samo da on,
Ohrani si podkraljev tron.
„Ven puške, sablje in bodala,
Iz zemlje naj rasto vešala:
V Hrvatski je dovolj gozdov,
Lahko dá zemlja vsem — grobov!“
Ko zadnji Hrvat zakopán.
Zavriskne Hedervarij ban:
„Tihota, mir po vsej deželi,
Jaz, Beč in Pešta — smo vesel!“
Ne še! Kri nam zavrela je,
Krivica prekipela je —
Življenje ne, nam ljuba smrt,
Da le tiran bo kruti strit; —
Da strit, ob moč, ne umorjen,
A pokorjen in izpjojen,
Ker brate v zemlji njih domači
In njih pravice svete tlačí.
A kdo tirana vpokori?
Li bratom res rešilca ni?
Pomoč Ti daj, naš svetli car,
Ko kakor zver besni barbar.
Tiran Ti nisi, — pač pa ban
Hrvatom je zaklet tiran:
Na Tvoje o n imé greši
Moreč pravico in ljudi; —
Ne pusti tega svetli car,
Zagrózi: „Proč ti, Hedervar!“

S. Gregorčič.

Sadna razstava in drugi vipavski kmetijski shod v Prvačini.

(Dalje.)

Kot drugi govornik je nastopil član osrednjega odbora kmetijskega društva g. Ernest Klavžar. Vsebina njegovih izvajanj je sledeča: O naši deželi se navadno pravi, da je eminentno kmetijska dežela. In to je tudi res. Podlaga vsemu je kmetijstvo. Za kmetijstvom pridejo še obrtnije i. dr.; pa tudi tem večinoma služi kmetijstvo za podlago, ker se pečajo skoro vse s kmetijskimi izdelki. Če pa je naša dežela v prvi vrsti kmetijska dežela, so gotovo kmetijski interesi najvišjega pomena, in zato morajo biti ti interesi tudi najboljše zavarovani, zato morajo vsi tisti, ki so v to poklicani, najbolj skrbeti za povzdigo in razvoj kmetijstva. V prvi

dobro obdeluje svoja zemljišča, da pridelajo dobro, in da pridelajo mnogo; toda kmet potrebuje ponka in podpor. In to je skrb vlade.

Cesarica Marija Terezija je že pred skoro 150 leti, ko je ustanovila kmetijsko društvo po celi Avstriji, uvidela, kako je treba skrbeti za kmetijstvo. Takrat so bili seveda vse drugačni časi, takrat so gospodarili grajščaki, in kmet je bil suženj. Zaradi tega so bila tudi kmetijska društva na docela drugi podlagi. Takrat ni bilo članov, ki so prostovoljno vstopili, ampak cesarica je imenovala odbornike in društvenike. Pozneje so začeli ti gospodje vvidevati, da niso oni poklicani v varstvo kmetijstva ter so polagoma dovoljevali pristop tudi nekaterim kmetom, da so se z njimi posvetovali. Zgodilo se je to nekako tako, kakor danes, ko koga odklikujejo. Po l. 1848. pa smo bili rešeni gospodarstva grajščakov, in naši kmetje so pričeli postajati posestniki in postajajo čedalje bolj. S tem je zadobilo tudi kmetijsko društvo docela novo podlago. Sedaj se lahko v to društvo vpiše vsak neomadežan posestnik, in da so vse pokrajine zastopane, sme pri nas vsakih 15 udov v enem okraju voliti enega zastopnika v osrednji odbor. Zaradi tega smo tudi svoje delovanje namerili na to, da se naše ljudstvo kolikor mogoče deleži kmetijskega društva, ker ima isto jako važno nalogo. Kmetijsko društvo pospešuje kmetijstvo, ki je prvi faktor za blagostanje v deželi. Ono posreduje med vlado in deželo, med vlado in kmetovalci. Ona razpolaga s podporami, katere dovoljuje dežela in država. Ono je poklicano, dajati pouk v kmetijstvu v vseh njegovih strokah. Ono prireja in podpira razstave kmetijskih pridelkov, strojev itd. Ono posreduje dobavo kmetijskega blaga, kakor vitrijola, gnojil itd.

Ker ima društvo tako važno nalogo, treba tudi gledati, da smo, kolikor mogoče, v tem društvu zastopani. Dolgo let so gospodarili v našem kmetijskem društvu Italijani, ker so oni veliki posestniki, ki z lahkoto plačujejo za večino naših posestnikov previsoko letnino. Vendar smo doživeli pod blagopokojnimi grofom Coroninjem čase, v katerih smo se prepričali, da kmetijsko društvo lahko neizmerno koristi. Meni je večkrat rekel: „Za naše kmetijske namene ima poljedelski minister vedno denar“. On je bil mož, ki je skrbel za kmetijsko društvo, in pod katerim so se državne podpore za stokrat pomnožile. On je bil sploh mož, katerega ne bode imela dežela nikdar več. Za njim so nastopili drugi časi. Še malo pred njegovo smrtjo so se pravila spremenila na korist Italijanom proti njegovim volji. Sploh so z novim gospodarstvom prišli za nas drugačni časi. Zadnjič so nam pri volitvi zaprli blagajno, da nismo mogli voliti. Že lanskega leta se je odpovedal g. Dominko uredništvu „Gospodarskega lista“, a odbor še do danes ni preskrbel, da bi list prišel v druge roke. Za Italijane pa imajo celo dva lista. (Klic: Moramo si ustanoviti samosvoje društvo!) Jaz nisem za samosvoje društvo. To društvo ima premoženje in mi hočemo, da to društvo skrbi za nas tako, kakor za druge. Jaz ne bom za novo društvo vsaj toliko časa, dokler se nam ne da isti delež, kakor Lahom. Ako smo pod Coroninjem lahko izhajali, zakaj bi ne danes.

Zahtevamo torej gledé kmetijskega društva, da se skrbi za to, da bomo tam docela enakopravni, da bomo v glavnem odboru pravično zastopani in da se bodo podpore delile z nami, da se bo pa pri tem oziralo tudi na naše posebne namene. Konečno pozivljam vse društvenike, da izpolnujejo točno svoje dolžnosti napram društvu; kajti le tako bodo mogli tudi nastopati kot člani istega. Vabim pa tudi druge posestnike, da vsi pristopijo društvu ali vsaj kmetijskemu odseku, za kar znaša udnina le 1 gld. na leto. V tem slučaju se sicer nima društvenih pravic, ali član kmetijskega odseka je deležen pri razdeljevanju ževčla, vitrijola,

ročil vdovo in mu je zaradi tega odrekel vsako denarno pomoč. Ko je te dni prišel sin spet k očetu ter ga začel prositi denar, nastal je med sinom in očetom prepir, ki se je končno pa spremenil v pretep. Pri ti priliki je zabodel sin večkrat očeta v prsa in v trebuh tako, da je oče kmalu potem vsled dobljenih ran umrl.

Loterijske številke.

6. junija.
Dunaj 1 34 64 36 86
Gradec 55 40 57 88 48

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ,

krojaški mojster v vrtni ulici 26.

Priporoča se sl. občinstvu v mestu in na deželi, posebno č. duhovščini. — Ima bogato zalogo blaga vsake vrste in za vsaki stan, ter opozarja na ravno došlo sveže pomladansko blago, lastni izdelek gotovih oblek in površnih sukenj. Cene prav solidne!

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

„Centralna posojilnica“ v Gorici,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, sprejema hranilne vloge, katere obrestuje po 4½ p. l. mesečno; nezdignene obresti pripisuje konec leta h glavnici. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Daje posojila udom na osebnih kredit po 6% in na vknjižbo po 5½.

Sprejema člane z glavnimi deleži po 200 K in z opravnimi deleži po 2 K.

Otvorja članom tekoče račune, katere obrestuje po dogovoru. Za nalaaganje in vračanje so na razpolago položnice c. kr. poštne hranilnice, tako da je mogoče poslati denar brez poštne stroške.

Uradne ure so vsak delavnik od 8—12. ure zjutraj in ob ponedeljkih in četrtek tudi popoldne od 2—4 v ulici Vetturini 9.

Krojaška mojstra Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7

v hiši g. Jerneja Kopača

izdelujeta

vsakovrstne obleke za moške po meri, bodisi fine ali pa priproste.

Priporočata se svojim rojakom v Gorici in na deželi, posebno pa č. duhovščini za obilna naročila.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar,

Semeniška ulica št. 6,

ima bogato zalogo raznovrstnih

klobukov

ter toči v svoji krčmi

pristna domača vina

in postreže tudi z jako ukusnimi jedili.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

pristna bela

in črna vina

iz vipavskih,

furlanskih,

briskih, dal-

matinskih in

istarskih v i-

nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarchije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmjerne. Postrežba poštena.

Fani Drašček

zaloga šivalnih strojev

Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja strojev tudi na tedenske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše, kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

Po vsestranskem prevdanku in preskušnji se bode vsakdo prepričal, da se kupuje pri trdki

J. Zornik, Gorica

Gosposka ulica 7, zmiraj najbolj in najlepši in temu primerno najceneje blago. Posebno pa:

Za dame:

Krasne okraske za obleke, trakove svile zadnje novosti za bluze, pajčolane, pasove, predpasnike, rokavice, nogavice, dežnike, solnčnike, bluze, čevlje, vse potrebščine za obleke, kakor: podlage, sukanec, svila, gume, vezanja, zaponke itd.

Za gospode:

Raznovrstno belo in barvano perilo najbolj vrste, jopice za hribolazce; kolesarje, veslarje; zadnje novosti ovratnic, ovratnikov, zapestnic, nogavic, rokavic, hlačnikov, čepic, čevljev, dežnikov itd.

Opozarja

prečastite dame, na svojo veliko zalogo obče priznano najboljših modere v vsake cene.

Za birmarce

in otroke; rokavice, nogavice, pajčolane vsake vrste, obleke, čepice, razno perilo.

Za slavnosti

in druge veselice: vsakovrstne narodne trakove, kojim preskrbi na zahtevo vsakvrstne napise.

Cene brez vsake konkurence.

Javna dražba.

Dne 22. junija t. l. 9. ure popoldne pa do 11. ure bode v St. Lovrencu pri Neblem zmanjševalna dražba oddaje dela v namen poprave župnijske cerkve v St. Lovrencu in župnišča totam. Pogoji in stroškovnik sta na razpolago v župnišču.

Stavbeni odbor.

St. Lovrenc pri Neblem, 2. junija 1903.

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi svojo

prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke iz Majdičevega mlinca v Kranju, nadalje ima tudi raznovrstne pijače na primer: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goršice (Senf) Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodove užigalice. — V zalogi se dobijo tudi testenine trdke Žnidaršič & Valenčič v Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko spadajoče blago. — Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trгоvec v Semeniški ulici h. št. 1. (v lastni hiši.)

Pri svetem Antonu Padovanskem

PRVA ZALOGA

cerkvenih oblek in nabožnih stvari.

Trst, Via Muda vecchia št. 2 (za mestno hišo)

Dobi se bogata izbira pianet, dalmatik, pluvial, humeral, roketov kvadratov, kolarjev Leo, prsnikov, misalov, brevirjev, ritualov, diurnov in nešteto nabožnih različno fino vezanih kujig, svečnikov, križev, svetilnic, kelihov, ciborjev se srebrno kupo.

Jedina zaloga za celo Primorje kipov o vsakovrstni velikosti in kvaliteti, umetniško delo v romanskem kartonu, priporočljivih posebno za vlažne cerkve.

Zaloga sveč iz čistega čebelnega voska kakor tudi mešane sveče I. in II. vrste, podob, vencev, križev in svetinj vsakovrstnih.

Lastna izdelovalnica palm iz umetnih cvetlic in vsakovrstnih drugih del spadajočih k bogočastju, izvršijo se vezanja (ricami) najfinejša za zastave, pregrinjala i. dr.

Popravlja se vsakovrstne stvari za ceno, pri kojoj je izključena vsaka konkurenca.

Naročitve se izvršijo točno in hitro.

Ob nedeljah in praznikih je prodajalnica zaprta.

Z odličnim spoštovanjem

Anton J. Vogrič.

Mejnarodni panorama

iz Berolina, odlik. na vseh svetovnih razstavah.

Restavracija „LA BOHEME“, Gorica, tekališče Josipa Verdija št. 38.

Potovanje po svetu, za vseh zanimivo.

Vsak teden nov program!

Od 7. do 13. junija

Filadelfija, Baltimore, Washington.

Nikdo naj ne zamudi ogledati si teh krasnih naravnih lepote.

Odprto vsak dan od 9. zj. do 9. zv.

Vstopnina 40 vin., otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

Gorica, pred nadškofijo hiš. št. 11.

Za čas stavbe priporoča vse stavbne potrebščine, kakor: cement, stavbne nosilje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za strnišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja dob rezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga
stavbenih nositeljev

v Gorici.

Pocinkana žica za vinograde po jako snižanih cenah!

Pozor!

Eno kronske nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za 100 kron blaga.

Pozor! Eno kronske nagrade!

Pozor! Eno kronske nagrade!